ASSAM PROJECT ON FOREST & BIODIVERSITY CONSERVATION

AGENCE FRANÇAISE DE DÉVELOPPEMENT

পাণবাৰী বগাপানী যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
(জে এফ এম চি)

ডিগবৈ বন সংমণ্ডল

DIVISIONAL FOREST OFFICER
DIGBOI DIVISION

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

পাণবাৰী বগাপানী যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুন, ২০১৭

Divisional Forest Officer
Digboi Division, Digboi
Tinsukia, Assam

১। ভূমিকা

প্ৰকল্পটোৰ সম্পৰ্কে	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ (এ পি এফ বি চি) উদ্দেশ্য হৈছে— নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ অংশগ্ৰহণ আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰ দ্বাৰা অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা। প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' উপৰ্য্যুক্ত প্ৰকল্পলৈ বিত্তীয় সাহায্য আগবঢ়াইছে এজেন্স ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট (এফ ডি) অৰ্থাৎ ফ্ৰেঞ্চ ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সি। অসম চৰকাৰেও সহযোগী হিচাপে আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, পৰ্যবেক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাসহ সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰভেচন ছোচাইটি।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিয়ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান আৰু বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাত অৱস্থিত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি ডিগবৈ বন সংমণ্ডলৰ অধীনস্থ ডিগবৈ বনাঞ্চলিক প্ৰশাসনৰ অন্তৰ্গত। সম্প্ৰদায়ৰ ৰূপৰেখা পৰৱৰ্তী শাখাত দিয়া হৈছে। বৰ্তমান ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসহ সকলো সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুন মাহত গুৱাহাটীৰ চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড (চি এম এল)ৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ণৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত চি এম এলৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগুতোৱা হৈছে। জুলাই, ২০১৬ তাৰিখে গৃহীত কৰাৰ বাবে এই নথি আলোচনা কৰি চূড়ান্ত কৰা হৈছে।

২। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ

অৱস্থিতি

বগাপানী পাণবাৰী যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) ডিগবৈ বন সংমণ্ডল প্ৰশাসনৰ অন্তৰ্গত বগাপানী আৰু পাণবাৰী গাঁৱৰ সম্প্ৰদায়ক লৈ গঠন কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি ডিগবৈ বন সংমণ্ডলৰ পৰা পাঁচ কিলোমিটাৰ দূৰত অৱস্থিত। উপৰোক্ত জে এফ এম চিয়ে আবৰা এলেকা অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাৰ মাৰ্ঘেৰিটা ৰাজহচক্ৰৰ গোলাই গাঁও পঞ্চায়তৰ অন্তৰ্গত।

পৰিশিষ্ট-১-ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

মূল তথ্য

জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা-ক ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

জে এফ এম চিৰ নাম	বগাপানী পাণবাৰী
জিলা	তিনিচুকীয়া
বন সংমণ্ডল	ডিগবৈ
বন আঞ্চলিক	ডিগবৈ
গঠনৰ বছৰ	২০১৫-১৬
আবণ্টিত বন এলেকা	৩০ হেক্টৰ
মুঠ পৰিয়াল	১৫৩
জে এফ এম চি গাঁৱৰ সংখ্যা	২ (বগাপানী পাণবাৰী)
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	উত্তৰ ঃ আপাৰ দিহিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল দক্ষিণ ঃ আপাৰ দিহিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল পশ্চিম ঃ আপাৰ দিহিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল পূব ঃ ধাননি পথাৰ
বন লাট কাৰ্যালয়	ডিগবৈ

উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য আৰু ২০১৬ চনৰ জুনত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা

অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-১ৰ তালিকা-১ত দিয়া হৈছে (পৰিশিষ্টত দিয়া আছে)।

কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

জে এফ এম চিৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

সভাপতিৰ নাম	হেমন্ত বুঢ়াগোঁহাই
সদস্য সচিবৰ নাম	অৰুণ কুমাৰ হাজৰিকা
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	অৰুণ বৰা
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	১০ (পুৰুষ ঃ ৭, মহিলা ঃ ৩)
সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	**১৫৩**

উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য।

পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি	বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি তিনিখন গাঁও ক্রমে বালিজান, কেন্দুগুৰি আৰু নিউ কল'নিক লৈ গঠিত। জে এফ এম চিত মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা ১৫৩। মুঠ জনসংখ্যা ৮২৯, ইয়াৰে ৪০৪গৰাকী পুৰুষ আৰু ৪৫২গৰাকী মহিলা। মহিলা মুৰব্বী পৰিয়ালৰ সংখ্যা ৪টা। ১৫৩টা পৰিয়ালৰ ভিতৰত ১৩০টা পৰিয়াল দাৰিদ্র্য সীমাৰেখাৰ তলৰ শ্রেণীৰ। ১৫৩টা পৰিয়ালৰ ভিতৰত, ১৩৯টা পৰিয়াল অ' বি চি শ্রেণীৰ, ৭টা এছ টি, ৪টা এছ চি আৰু তিনিটা পৰিয়াল সাধাৰণ শ্রেণীৰ। ইয়াৰ পৰা এইটো পোৱা যায় যে ঃ ১। পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা ৫ ২। গাঁওখনৰ লিংগানুপাত হৈছে প্রতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯৫৩গৰাকী মহিলা। **তথ্য ঃ ১ তালিকা-২**ত এই সংক্রান্তত অধিক তথ্য দিয়া হৈছে।
শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ	জনসংখ্যাৰ ৩১.৫৪ শতাংশতকৈ অধিক লোক নিৰক্ষৰ বুলি তথ্য পোৱা গৈছে। সম্প্রদায়ৰ বেছিভাগ সদস্যয়ে বিদ্যালয় পর্যায়ৰ শিক্ষা গ্রহণ কৰিছে। আনহাতে তুলনামূলকভাৱে কেইটামান পৰিয়ালতহে কলেজীয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত সদস্য আছে। জীৱিকা দক্ষতা সাধাৰণতে বিভিন্ন প্রকাৰত উপলব্ধ— আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক। জে এফ এম চি এলেকাত, দক্ষতা উন্নয়নৰ অনানুষ্ঠানিকৰ অর্থ হ'ল পৰম্পৰাগত পদ্ধতি। জনসাধাৰণৰ নিম্নোক্ত ক্ষেত্রসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে। ক) হস্ততাঁত খ) মৌপালন গ) পশুপালন ঘ) কৃষি সমগ্র দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী প্রসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্রিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। বসতি অঞ্চল বা ইয়াৰ পার্শ্বৱর্তী অঞ্চলসমূহত এই ধৰণৰ কোনো কর্মসূচী ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে গাঁওখন উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পৰা হোৱা নাই।
ভূমি	ইয়াত তিনিপ্রকাৰৰ মাটি উপলব্ধ। বালিয়া পলসুৱা, পলসুৱা আৰু বোকা পলসুৱা মাটি বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি গাঁওসমূহত পোৱা যায়। এইবোৰৰ কাৰণে গ্রীষ্মকালীন ধান (শালিধান), ৰবিশস্য যেনে সৰিয়হ, মটৰ, ঋতুকালীন পাচলি আদি পর্যাপ্ত পৰিমাণে উৎপাদন হয়।
পানী	ভূগর্ভৰ পানী খোৱাপানীৰ মূল উৎস। গোটেই বছৰজুৰি গাঁওবাসীৰ বাবে উন্নতমানৰ পানী উপলব্ধ। প্রায় প্রতিটো পৰিয়ালৰে দমকল আৰু কুঁৱা আছে। ইয়াত সৰু সৰু প্রাকৃতিক জান-জুৰিও আছে।
জলবায়ু ঃ উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	সর্বোচ্চ তাপমাত্রা সাধাৰণতে জুলাই-আগষ্ট মাহত (৩৫° চেলচিয়াছ) আৰু সর্বনিম্ন তাপমাত্রা ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত (৭-৮° চেলচিয়াছ) লক্ষ্য কৰা হয়। আর্দ্রতাৰ পৰিমাণ পুৱাৰ ভাগত ৯০-৯৫ শতাংশ আৰু বিয়লিৰ ভাগত ৫০-৭০ শতাংশ। অঞ্চলটোৰ জলবায়ু উপ-গ্রীষ্মমণ্ডলীয় আর্দ্র আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট হ'ল গৰমৰ দিনত গৰম আৰু আর্দ্র আৰু শীতকালত শুকান ঠাণ্ডা।

	বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত বছৰি ২৩০০-৩০০০ মিলিমিটাৰ বৰষুণ হোৱাৰ তথ্য আছে। অঞ্চলটোত বাৰ্ষিক গড় বৰষুণ পৰিমাণ ২৮১৯ মিলিমিটাৰ। আনহাতে স্বাভাৱিক বৃষ্টিপাত (১৯০১-১৯৫০) হ'ল ২৭৯৬.৪ মিলিমিটাৰ। এইটো লক্ষ্য কৰা হৈছে যে বাৰিষাৰ বতৰত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) বাৰ্ষিক গড় বৃষ্টিপাতৰ পৰিমাণ হ'ল ৬৪-৬৮ শতাংশ আৰু প্ৰাক্-বৰ্ষাকালত (মাৰ্চ-মে') বাৰ্ষিক গড় বৃষ্টিপাতৰ পৰিমাণ হ'ল ২২-২৬ শতাংশ।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চল বিস্তৃতভাৱে গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় আৰ্দ্ৰ চিৰহৰিৎ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীকৰণ কৰা হৈছে। নিকটৱৰ্তী বনাঞ্চল বিভিন্ন উদ্ভিদ প্ৰজাতিয়ে চহকী কৰিছে। এইবোৰৰ ভিতৰত প্ৰধান হ'ল লেগাৰষ্ট্ৰ'ৰেমিয়া পাৰ্ভিফ্ল'ৰা (চিডা), ডেল'নিক্স ৰেছিয়া (ৰাধাচূড়া), ক্ৰেচিনিফেৰাম (ধূপ-ধুনা), ফাইকাছ হিস্পিডিয়া (ডিমৰু), কেছেলেপিমা পুলচেৰিমা (কৃষ্ণচূড়া), টেট্ৰামিলিছ ম'ডিফ্ল'ৰা (ভেলেউ) আৰু টেক্টোনা শ্ৰেণ্ডিছ (চেগুণ) আদি। এই বনাঞ্চলত হাতী আপেল, বাঁহ, খেৰ, খাদ্য, ঔষধি উদ্ভিদ আদিও উৎপাদন কৰিব পাৰি। অতিৰিক্ত তথ্য 'বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা'ত দিয়া হৈছে।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত দিয়া হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নিম্নোক্ত ধৰণ দেখা গৈছে ঃ * কাঠখৰি ৰোপণ.......% * ক্ষতিগ্ৰস্ত বনভূমি........% * ধাননি পথাৰ.......% * পুখুৰী........% * পথ ২.১০% * সংস্থাপিত এলেকা.....% * জান-জুৰি.....% * চাহ বাগান এলেকা.....% * জলাশয়.....%
ভূমি মালিকানা	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৩**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ * কৃষিভূমি থকা পৰিয়াল ৬২.৯৩% (৭৩টা পৰিয়াল) * ধনী কৃষক (>১০ হেক্টৰ) ৪.৩১% (৫টা পৰিয়াল) * ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ) ১৫.৫২% (১৮টা পৰিয়াল) * উপান্ত কৃষক (<২ হেক্টৰ) ৪৩.১০% (৫০টা পৰিয়াল) * ভূমিহীন ৩৭.০৭% (৪৩টা পৰিয়াল)
পশুধন	গাঁওখনত পশুধনৰ মুঠ ৬৫৪টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা ঘাই ঘাই পশুধন হৈছে ঃ * গাইগৰু ঃ ৭১ * বলধ ঃ ৬৫ * ম'হ ঃ ১৫ * কুকুৰা ঃ ৪১১

	* গাহৰি ঃ ৫৫ * ছাগলী ঃ ৩৭ উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৪**ত উল্লেখ কৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীৰ বাবে মৌলিক আন্তঃগাঁথনিৰ পৰ্যাপ্ততাই জীৱিকাৰ স্থিতিশীল উপায়ৰ উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁৱত উপলব্ধ আন্তঃগাঁথনিসমূহ তলত দিয়াৰ ধৰণে উল্লেখ কৰিব পাৰে— **বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি ঃ** পৰিয়ালসমূহৰ মৌলিক সা-সুবিধা যেনে বিদ্যুৎ, মোবাইল ফোন, চাইকেল আৰু মটৰ চাইকেল যোগাযোগ সম্পৰ্কত উপলব্ধ। গাঁওসমূহ মূল পথৰ সৈতে ভালদৰে সংযোজিত আৰু এই পথেই তেওঁলোকক চহৰৰ লগত সংযোগ কৰিছে। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ** শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সুবিধাৰ ভিতৰত এখন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, দুটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, এটা সামূহীক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ পৰিয়ালসমূহৰ বাবে উপলব্ধ। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয় আৰু মুখ্য বিভাগসমূহ যিবোৰ গাঁওসমূহত আছে তাৰ ভিতৰত হ'ল পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ কাৰ্যালয়, স্থানীয় আৰক্ষী থানা, বন লাট কাৰ্যালয়। কিন্তু এই সকলোবোৰ গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** এলেকাটোত বেংক আৰু ডাকঘৰ আছে কিন্তু সেইবোৰ যথেষ্ট দূৰৈত অৰ্থাৎ গাঁৱৰ পৰা গড়ে পাঁচ কিলোমিটাৰ দূৰৈত অৱস্থিত। গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তথ্য **নথি-(I)ৰ তালিকা-৫**ত দিয়া হৈছে।
কৃষিশস্য	গাঁৱত উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য **নথি-(I)ৰ তালিকা-৬**ত দিয়া হৈছে। * গাঁওসমূহৰ পৰা মাত্ৰ ৬ শতাংশ পৰিয়ালহে শালিধানৰ খেতিৰ লগত জড়িত। * ডিগবৈ চহৰখন অতি ওচৰত থকা বাবে আৰু কৃষিভূমি সীমিত হোৱা বাবে কৃষকসকলক কৃষি কাৰ্যৰ প্ৰতি অনুৎসাহিত কৰি আহিছে আৰু তেওঁলোকে কিছুমান পৰম্পৰাগত ফল যেনে মাটিকঁঠাল, আম, কল আৰু পাচলিৰ খেতি কৰি আহিছে। * কিছুসংখ্যক পৰিয়ালে ক্ষুদ্ৰ চাহ বাগানৰ জৰিয়তে চাহ খেতি কৰি আহিছে।
শস্য উৎপাদনৰ ৰূপৰেখা	গাঁৱত শস্যৰ উৎপাদন আৰু তাৰ পৰিমাণ **নথি-(I)ৰ তালিকা-৭**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। বেছিসংখ্যক পৰিয়ালেই ধানখেতিৰ লগত জড়িত। গাঁওখনত উৎপাদিত শস্য আৰু উৎপাদন হাৰ সম্পৰ্কে তলত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। গাঁৱৰ পৰিয়ালসমূহে সাধাৰণতে কৰা কৃষি শস্য বৰ্ষানিৰ্ভৰ।
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ উপলব্ধতা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত **নথি-(I)ৰ তালিকা-৮**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। ওপৰৰ পৰা এইটো দেখুৱায় যে গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ প্ৰধান উৎসসমূহ হ'ল ঃ * শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ * বনভূমিত চাৰণ * ঘৰুৱা শাক-পাচলিৰ অৱশিষ্ট * সেউজীয়া খাদ্য

বজাৰ	গাঁৱৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৯**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। সম্প্ৰদায়ে ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰধান বজাৰসমূহ আৰু জে এফ এম চিৰ পৰা দূৰত্ব তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ * গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ গাঁৱৰ পৰা প্ৰায় ১ কিলোমিটাৰ দূৰৈত * সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ প্ৰায় ৩ কিলোমিটাৰ দূৰৈত * প্ৰধান বজাৰ ঃ ডিগবৈ, ৪ কিলোমিটাৰ দূৰৈত
জল সম্পদ	**নথি-(I)**ৰ **তালিকা-১০**ত জলসম্পদৰ তথ্য দিয়া হৈছে। পানীৰ প্ৰধান উৎসবোৰ আৰু পানীৰ পৰ্যাপ্ততা নিম্নৰূপ ঃ * দমকল ঃ ৮৮টা (পৰ্যাপ্ত) * নদী ঃ এখন (পৰ্যাপ্ত) ডিগবৈ নদী * কুঁৱা ঃ ৫টা
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	গাঁওখনত শক্তিৰ ঘাই ঘাই উৎসবোৰ **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-১১**ত দেখুওৱা হৈছে। তালিকাত উল্লিখিত তথ্য নিম্নৰূপ ঃ ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১৩০টা, উৎস ঃ স্থানীয় বনাঞ্চল খ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১৩০টা উৎস ঃ বাহিৰা বজাৰ গ) ৰন্ধন গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২৩টা
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁৱৰ বাসিন্দাসকল প্ৰধানতঃ অ' বি চি শ্ৰেণীৰ। সমাজত সামগ্ৰিকভাৱে গভীৰ জাত-পাতৰ বিভাজন নাই। মহিলাসকলৰ অৱস্থা সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওবাসীৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক। পৰিয়ালসমূহৰ বাৰ্ষিক গড় উপাৰ্জন ২০,০০০-১,৫০,০০০ টকাৰ ভিতৰত। অ' বি চি শ্ৰেণীৰ পৰিয়ালসমূহ গাঁওখনৰ পৰা বেছি প্ৰব্ৰজন কৰা নাই। কিন্তু কিছু আদিবাসী পৰিয়ালৰ যুৱকসকলে স্থায়ী সংস্থাপনৰ সন্ধানত নিকটৱৰ্তী চহৰলৈ প্ৰব্ৰজন কৰিছে।
মানচিত্ৰ	অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-১ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

৩। জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	গুৱাহাটীৰ চি এম এলৰ দলে বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত অনুষ্ঠিত কৰা পি আৰ এ অনুশীলন তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ **তাৰিখ ঃ** ২৭-১০-২০১৬ **স্থান ঃ** অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ **উপস্থিত লোকৰ সংখ্যা ঃ** ৫৬ **উপস্থিত থাকে ঃ** জে এফ এম চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰীসকল আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	অনুশীলনৰ নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্যসমূহ আছিল ঃ ক) পৰিয়ালৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা অধ্যয়ন, ইয়াৰ প্ৰকোপ আৰু প্ৰতিবন্ধকতা খ) দুখীয়া লোকসকলৰ ঋণৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু ইয়াৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে ভালদৰে বুজি পোৱা। আনহাতে বিকল্প, প্ৰতিবন্ধকতা আৰু সুবিধাসমূহ পৰীক্ষা কৰি আগ্ৰহী বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানক বিত্তীয় সেৱা আগবঢ়োৱাত সহায় কৰা আৰু গ) বৰ্তমানৰ জীৱিকা সহায়ক কাৰ্যসূচী চিনাক্ত কৰা আৰু স্থিতিশীল বিকল্প জীৱিকা সহায়ক সেৱাৰ বাবে প্ৰদান কৰি উপাৰ্জন আৰু সংস্থাপন সুবিধা বৃদ্ধি কৰা।
পি আৰ এত ব্যৱহৃত সা-সৰঞ্জাম আৰু জ্ঞাত তথ্য	বিভিন্ন সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু ইয়াৰ পৰা ফলাফল লাভ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিতৰত ঃ * সামাজিক মানচিত্ৰায়ন * সম্পদ মানচিত্ৰায়ন * সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ * জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা আৰু * ভেন ডায়েগ্ৰাম **পৰিশিষ্ট-.........** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে
স্থানাংক	নিম্নোক্ত বিষয়বোৰৰ বাবে স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ *** জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন** *** প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ)** ওপৰৰ বিষয়বোৰ **পৰিশিষ্ট-৩-ত** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। এইবোৰ বিষয় এনেধৰণৰ ঃ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক ১। কৃষি ২। পশুপালন ৩। ঔষধি উদ্ভিদ

ই পি এ-ৰ স্থানাংক

ক্ৰমিক নং	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৱৰ ই পি এ	বিতং বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)	পুঁজিৰ সম্ভাব্য উৎস / বিভাগ
১।	অনাময়	পৰিয়ালক শৌচাগাৰ প্ৰদান/ কম খৰচী, ছেফটিক ছেনিটাৰী	স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান / জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী
২।	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত উপকেন্দ্ৰ	এ এইচ এম / পৰিয়াল আৰু জনকল্যাণ
৩।	খোৱাপানী	কমেও চাৰিটা কুঁৱা	ইপিএ এপিএফবিচি / এন আৰ ডি ডব্লিউ পি
৪।	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	ৰাজহুৱা সভাঘৰ – ১	ইপিএ এপিএফবিচি

জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ

জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনাক্ত কৰা হৈছে ঃ

গাঁওবাসীৰ বৰ্তমানৰ জীৱিকাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি জে এফ এম চিটোৰ দক্ষতা প্ৰয়োজন / দক্ষতা অগ্ৰাধিকাৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। এই শ্ৰেণীকৰণ কৃষিখণ্ড আৰু অনা কৃষিখণ্ডত বিভক্ত কৰা হৈছে। তলৰ তালিকাত দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ-সুবিধাৰ স্থানাংক

প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ প্ৰকাৰ	পচন্দৰ উপায়ত চিন দিয়া				
	১	২	৩	৪	৫
* কৃষি আৰু আনুষংগিক	১	—	—	—	—
* উদ্যান শস্য জড়িত	—	—	—	৪	—
* পশুপালন জড়িত	—	২	—	—	—
* হস্তশিল্প জড়িত	—	—	—	৪	—
* হস্ততাঁত জড়িত	—	—	—	৪	—
* অন্যান্য (এন টি এফ পি)	১	—	—	—	—

উৎস ঃ পি আৰ এ

পি আৰ এ-ৰ অনুশীলনৰ সময়ত কৃষি আৰু আনুষংগিক কাম-কাজ যেনে মৌপালন, ৰেচম জড়িত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ ওপৰত অগ্ৰাধিকাৰ দেখা গৈছে। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল জে এফ এম চি এলেকাৰ সম্পদৰ উপলব্ধতা। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অগ্ৰাধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছিল উদ্যান শস্য আৰু পশুপালন যেনে গাহৰি পালন, হস্তশিল্প যেনে বাঁহ আৰু বেতৰ দক্ষতা উন্নয়ন আৰু হস্ততাঁত যেনে চিলাই আৰু বয়নৰ ওপৰত কম মনোযোগ প্ৰদান কৰা হৈছিল।

কৃষি আৰু উদ্যানশস্য

নথি-(II)ৰ তালিকা-১২ত কৃষি আৰু উদ্যানশস্যৰ সুযোগসমূহৰ বাবে চাব পাৰে।

প্ৰধান বাধাবোৰ হৈছে ঃ

(ক) সাৰ, কীটনাশক-পতংগনাশক দৰৱৰ অতি কম ব্যৱহাৰ।

(খ) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।

	(গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, পাৱাৰটিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ দৰে আধুনিক যন্ত্ৰপাতি-সা-সুঁজলিৰ অভাৱ। (গ) অধিক উৎপাদনশীল বীজ আদি ব্যৱহাৰ নকৰা **সুযোগসমূহ** ক) যথোপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক আৰু পতংগনাশক দৰৱৰ প্ৰয়োগ। খ) নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ। গ) সু-সংগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী। খেতি কামৰ দক্ষতা গাঁওবাসীয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে আহৰণ কৰিছে। তেওঁলোকৰ সকলোৰে দক্ষতাৰ পৰ্যায় উন্নত কৰা দৰকাৰ। **পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ** * ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ * কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী * কীটনাশক, পতংগনাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি আদি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ
পশুধন	পশুধন পালন-প্ৰজননৰ সুযোগ সম্পৰ্কে অধিক তথ্য **তালিকা-১৩**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাবোৰ হৈছে ঃ** ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে। গোটেই বছৰজুৰি সেউজ খাদ্য পৰ্যাপ্ত নহয়। গ) পশু চিকিৎসালয় নাই। ঘ) পশুপালন সম্পৰ্কে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। **সুযোগসমূহ হৈছে ঃ** ক) পশুপালনৰ জৰিয়তে অধিক উপাৰ্জন। খ) তিনিচুকীয়া জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ত গাখীৰৰ উচ্চ চাহিদাৰ এখন বজাৰ উপলব্ধ। **পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ** ক) গাহৰি পালন খ) কুকুৰা পালন
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (এন ডব্লিউ এফ পি)	এন ডব্লিউ এফ পিৰ সুবিধাসমূহ **তথ্য-২**ৰ **তালিকা-১৪**ত প্ৰদান কৰা হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ হৈছে ঃ** ক) এন ডব্লিউ এফ পিৰ কম উপলব্ধতা। খ) কাৰিকৰী জ্ঞান নাই গ) সংসাধন গোট নাই। **সুবিধাসমূহ হ'ল —** ক) সাৰুৱা পতিত মাটিৰ পৰ্যাপ্ততা। **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল—** ক) খাদ্য উদ্ভিদৰ খেতি। খ) ভেষজ উদ্ভিদ-ভেষজ আৰু সুগন্ধি উদ্ভিদ আদি।

বিশেষীকৃত দক্ষতা	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য **নথি-২**ৰ **তালিকা-১৫**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ হৈছে ঃ** * উৎপাদন বিবিধতাৰ অভাৱ। * উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ। * টি কিউ এম কলা-কৌশলৰ অভাৱ। **সুবিধাসমূহ হ'ল —** * ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থা প্ৰদান * দক্ষতা আহৰণকাৰীৰ প্ৰশিক্ষণ * চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা বিত্তীয় সাহায্য **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল—** * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সজুঁলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতা উত্তৰণ আৰু নতুনত উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদন বিবিধকৰণৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান।
ঋণৰ সুবিধা	এই সন্দৰ্ভত **নথি-২**ৰ **তালিকা-১৬**ত আলোচনা কৰা হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ হৈছে ঃ** * বিত্তীয় বহিৰ্ভূত * বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য কৰা **সুযোগসমূহ হৈছে ঃ** * আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন * পৰ্যাপ্ত সজাগতা **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচী হৈছে ঃ** * নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ ১) **কৃষি আৰু উদ্যানশস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী, কীটনাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ। ২) **পশুপালন ঃ** গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন। ৩) **এন ডব্লিউ এফ পি ঃ** খাদ্য উদ্ভিদৰ খেতি, ভেষজ উদ্ভিদ আদি। ৪) **বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিকপ্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু নতুন সামগ্ৰী উৎপাদন আৰু বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ। ৫) **ঋণ সুবিধা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ সাহায্যত জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে ঃ * জীৱিকা সম্পদ * জীৱিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত * সম্ভাব্য জীৱিকাৰ সন্দৰ্ভত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ডি এফ ডি আই-ৰ (ডিপাৰ্টমেণ্ট অব্ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেণ্ট) স্থিতিশীল জীৱিকা নিৰ্দেশিকা ব্যৱহাৰ কৰি বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ জীৱিকা পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। নিম্নোক্ত ভিত্তিত জে এফ এম চি-ৰ বৰ্তমান জীৱিকা পৰিস্থিতিৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে— ১) প্ৰাকৃতিক মূলধন ২) বস্তুগত মূলধন ৩) সামাজিক মূলধন ৪) মানৱ সম্পদ ৫) বিত্তীয় মূলধন
	১) প্ৰাকৃতিক মূলধন ঃ প্ৰকল্প এলেকা জৈৱিক বৈচিত্ৰ্যৰ কাৰণে বিখ্যাত। মূল প্ৰাকৃতিক সম্পদবোৰ হৈছে হুলুং, গমাৰি, তিতাচপা, নাহৰ, বনচাম, বগীপোমা, বলা আদিৰ দৰে গছ। এইবোৰ উচ্চ মূল্যৰ গছ। আৰু কাঠখৰিৰ বাবে এইবোৰৰ সংগ্ৰহ, জুম খেতি, কাঠ সংগ্ৰহ (স্থানীয় উপভোগৰ) কাৰণে বা চহৰাঞ্চলৰ কেন্দ্ৰবোৰত বিক্ৰীৰ বাবে) আদিৰ ফলত বন ধ্বংস হৈছে আৰু এয়া পোনপটীয়াভাৱে গ্ৰামীণ জীৱিকা ৰণকৌশলৰ সৈতে যুক্ত। এয়া প্ৰকল্প এলেকাত প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত বহল ভিত্তিক নিৰ্ভৰতা। প্ৰাকৃতিক সম্পদ সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত জনসাধাৰণৰ মাজত আমি কোনো পাৰ্থক্য নিৰ্ণয়ৰ আশা আগবঢ়োৱা নাই। বিকল্প ব্যৱস্থা প্ৰদান কৰা দৰকাৰ, যেনে ৰন্ধনৰ বাবে এল পি জিৰ সংযোগ প্ৰদান। এই ব্যৱস্থাই বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা হ্ৰাস কৰিব। প্ৰকল্প এলেকাত প্ৰাকৃতিক সম্পদ সংৰক্ষণৰ কাৰণে এই একে উদ্দেশ্যে জীৱিকাৰ অন্যান্য উপায় গঢ়ি তুলিব লাগিব। **২। বস্তুগত মূলধন ঃ** জনসাধাৰণৰ জীয়াই থকাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় মৌলিক আন্তঃগাঁথনি আৰু লগতে তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰা যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সজুঁলিসমূহেই হৈছে বস্তুগত মূলধন। উদাহৰণ হিচাপে ক'ব পাৰি— পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা, আশ্ৰয়, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা আৰু শক্তি হৈছে এই মূলধন। প্ৰকল্প এলেকাত বস্তুগত মূলধনৰ পৰ্যাপ্ততা লক্ষ্য কৰিবলৈ গৈ আমি দেখিছো, পৰিস্থিতি অত্যন্ত শোচনীয়। ভাল পথ নাই, পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা অত্যন্ত দুৰ্বল, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত নহয় আৰু বিদ্যুতৰ সুবিধাও নাই। প্ৰকল্প এলেকাত জীৱনযাত্ৰা উন্নত কৰিবলৈ জে এফ এম চি এলেকাত পথ, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা আৰু বিদ্যুতৰ বিকল্প সৌৰ পোহৰৰ ব্যৱস্থা প্ৰদানৰ জৰিয়তে বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি উন্নত কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগিব। **৩) সামাজিক মূলধন ঃ** বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ উন্নত কাম-কাজ, উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ বৃদ্ধি, উন্নততৰ ব্যৱস্থাপনাৰ প্ৰদৰ্শন, যোগান শৃংখল উন্নত কৰা, কৌশলগত জোঁটৰ জৰিয়তে মূল্য আহৰণ আৰু

সম্প্ৰদায়সমূহৰ বিৱৰ্তন ব্যাখ্যা কৰাৰ বাবে সামাজিক মূলধন ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

প্ৰকল্প এলেকাত কেৱল সীমিত সংখ্যক আত্মসহায়ক গোট আছে। এই ক্ষেত্ৰত এলেকাৰ জীৱিকাৰ সুযোগসমূহৰ উন্নততৰ প্ৰদৰ্শনৰ বাবে আত্মসহায়ক গোটবোৰক শক্তিশালী কৰা, গ্ৰামীণ কমিউনিটি গঠন আৰু সমবায় সমিতি গঠন কৰাটো দৰকাৰ।

তদুপৰি দেখা গৈছে যে জনসাধাৰণলৈ চৰকাৰী আঁচনিৰ সুবিধা প্ৰদান অত্যন্ত কম। এলেকাত চৰকাৰী আঁচনিসমূহ এতিয়াও উপলব্ধ হোৱা নাই।

৪) মানৱ সম্পদ ঃ

প্ৰকল্প এলেকাত মানৱ সম্পদৰ ক্ষেত্ৰত দেখা গৈছে, জনসাধাৰণ কৃষি খণ্ডত পৰম্পৰাগতভাৱে দক্ষ। চৰিত্ৰগতভাৱে সকলো পৰিয়াল খেতিয়ক বুলি জানিব পৰা গৈছে আৰু স্বনিৰ্ভৰতাৰ বাবে জীৱন ধাৰণ কৰিবলৈ কৃষিকেই গ্ৰহণ কৰিছে। খেতিয়কসকলে তেওঁলোক আৰু পৰিয়ালৰ আহাৰ জোগাবলৈ পৰ্যাপ্ত খাদ্য উৎপাদনত গুৰুত্ব দিয়ে। উৎপাদিত শস্যৰ ঘাইকৈ স্থানীয় চাহিদা পূৰণ হয় আৰু উদ্বৃত্ত সামান্য বা বাণিজ্যৰ বাবে উদ্বৃত্ত নাথাকেই।

অথচ সমীক্ষাত দেখা গৈছে এলেকাত ৰেচম উদ্যোগ, বয়ন আৰু বাঁহ আৰু বেতৰ শিল্পৰ বিপুল সম্ভাৱনা আছে।

প্ৰকল্প এলেকাত দেখা গৈছে, অধিকাংশ পৰিয়ালৰ ২-১০ হেক্টৰলৈকে মাটি আছে। ভূমি মালিকানা আৰু জীৱিকা কৌশলৰ সম্পৰ্কৰ ফালৰ পৰা দেখা গৈছে, এক বিশেষ শ্ৰেণী বা স্তৰৰ পিছত বৃহৎ ভূমি মালিকানা সত্বেও উপাৰ্জন অধিক নহয়। বৃহৎ ভূমি মালিকানাই ভূমিৰ পৰা হোৱা উচ্চতৰ আয়ৰ (নগদ ধন বা খাদ্য) দিশৰ পৰা ভূমিৰ ওপৰত অধিকতৰ নিৰ্ভৰশীল কৰি তোলা হৈছে।

এই অৱস্থাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাঁহ আৰু বেতৰ কাম, চিলাই কাম, অন্যান্য কৃষি বহিৰ্ভূত কাম-কাজ আদিৰ দক্ষতা গঢ়ি তোলা দৰকাৰ যাতে জীৱিকাৰ উপায় হিচাপে পৰিয়ালসমূহে এইবোৰ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

স্থিতিশীল জীৱিকা হৈছে জনসাধাৰণৰ বাবে অন্যান্যসকলৰ জীৱিকাৰ উপায়বোৰক বিপন্ন নকৰাকৈ তেওঁলোকৰ জীৱনযাত্ৰা সচ্ছন্দ আৰু মান উন্নত কৰাৰ সক্ষমতা। এই লক্ষ্য অৰ্জনত শিক্ষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। দাৰিদ্ৰ্য দূৰীকৰণ আৰু সামাজিক সবলীকৰণৰ কাৰণে জনসাধাৰণৰ সকলোৰে বাবে শিক্ষাৰ সুযোগৰ ব্যৱস্থা থাকিব লাগিব।

প্ৰকল্প এলেকাত দেখা গৈছে, উচ্চ শিক্ষা লাভৰ কোনো সুবিধা নাই। দুৰ্বলসকলক উদ্যমিতা আৰু তৎসম্পৰ্কীয় সাক্ষৰতা দক্ষতাৰে প্ৰশিক্ষিত কৰিবলৈ আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক উভয় ধৰণৰ শিক্ষাই এলেকাত প্ৰদান কৰা দৰকাৰ।

সফল সমাজৰ বাবে তথ্যৰ উৎস সদায়েই এক উপাদান। সম্ভৱতঃ তথ্য প্ৰাপ্তিৰ অবাৱেই হৈছে বনাঞ্চল এলেকা অনগ্ৰসৰ হৈ থকাৰ কাৰণ। প্ৰকল্প এলেকাত এই ধৰণৰ কোনো মাধ্যম (কেৱল ৰেডিঅ') নাই। জনসাধাৰণক তথ্য যোগান দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত বন বিভাগৰ কাৰ্যালয়ৰো অবহেলা আছে। তথ্যৰ উৎস এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় হৈ পৰিছে যাৰ জৰিয়তে জনসাধাৰণ বিভিন্ন উৎসৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা উন্নততৰ জীৱন যাত্ৰাৰ সুযোগৰ জৰিয়তে আধুনিক সমাজৰ সৈতে প্ৰতিযোগিতা কৰাত বৰ্তমানৰ উপযোগী হ'ব পাৰে।

এটা সম্প্ৰদায়ৰ সংস্কৃতি আৰু ঐতিহ্যই সেই সম্প্ৰদায়ৰ সভ্যতাক প্ৰদৰ্শন কৰে। প্ৰকল্প এলেকা অত্যন্ত সংস্কৃতিবান আৰু তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত জীৱনযাত্ৰাই

	এলেকাত পৰ্যটনৰ বিপুল সম্ভাৱনাক কঢ়িয়াই আনিছে। প্ৰকল্প এলেকাত পুৰুষসকল ঘাইকৈ কৃষি কামত যেনে হালবোৱা, বীজ সিঁচা, অপতৃণ ছাফাইষ কৃষি সংশ্লিষ্ট অন্যান্য কাম আৰু খতি চপোৱা কামত জড়িত। আনহাতে মহিলাসকল ৰন্ধাবঢ়া, শিশুৰ যত্ন লোৱা, পশুপালন আদি কামজত জড়িত। দৈনন্দিন জীৱনত তেওঁলোকৰ দক্ষতাৰ ভিত্তিত কেনেকৈ মূল্য সংযোজন কৰিব পাৰে সেয়া লিংগ অংশগ্ৰহণৰ বিশ্লেষণ কৰি চোৱাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ। মানৱ সম্পদৰ বিশ্লেষণত প্ৰব্ৰজন হৈছে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়। বহিৰ্প্ৰব্ৰজন আৰু অন্তঃপ্ৰব্ৰজন উন্নত জীৱিকাৰ সুযোগৰ পৰ্যাপ্ততাৰ কাৰণেই ঘটে। প্ৰকল্প এলেকাত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত দেখা গৈছে, কোনো ধৰণৰ বহিৰ্প্ৰব্ৰজন বা অন্তঃপ্ৰব্ৰজন ঘটা নাই। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে, এলেকাত উচ্চ শিক্ষিত লোকৰ সংখ্যা কম। প্ৰব্ৰজনৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। উচ্চ শিক্ষাই প্ৰব্ৰজন বঢ়ায়, কাৰণ লোক উন্নত জীৱিকাৰ উপায়ৰ বাবে বাহিৰলৈ যাবলৈ ইচ্ছুক। প্ৰকল্প এলেকাত এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ প্ৰব্ৰজন অতি কম দেখা পোৱাৰ কাৰণ হৈছে এই নিৰ্দিষ্ট প্ৰব্ৰজনৰ ক্ষেত্ৰত পৰিয়ালৰ আকাৰো অত্যন্ত সীমিত। **৫। বিত্তীয় মূলধন ঃ** অৰ্থনৈতিক আৰু বিত্তীয় মূলধনে মূলধন ভিত্তিক (নগদ, ঋণ/ডেব্‌ট, সঞ্চয় আৰু অন্যান্য অৰ্থনৈতিক সম্পদ, লগতে মৌলিক আন্তঃগাঁথনি, উৎপাদনৰ সা-সঁজুলি আৰু প্ৰযুক্তি) যিবোৰ যিকোনো জীৱিকা কৌশলৰ অন্বেষণৰ বাবে অপৰিহায্য। দেখা গৈছে, প্ৰকল্প এলেকাত কেৱল অত্যন্ত সীমিত সংখ্যক লোকৰহে (মুঠ পৰিয়ালৰ মাত্ৰ ২ শতাংশ) বেংক একাউণ্ট আছে। অন্যান্য সুবিধা যেনে স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক ঋণ, ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ প্ৰতিষ্ঠাৰ পৰা ঋণ আদি নাই। এইক্ষেত্ৰত এলেকাত বেংক একাউণ্ট, স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক ঋণ, এলেকাৰ জীৱনযাত্ৰাৰ ছবিখন উন্নত কৰাৰ কাৰণে ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ সংস্থাৰ পৰা ঋণ আদি প্ৰদানৰ জৰিয়তে অৰ্থনৈতিক আৰু বিত্তীয় মূলধন উন্নত কৰাটো দৰকাৰ।
জীৱিকা প্ৰসংগ	তলত উল্লেখ কৰা মানৰ ভিত্তিত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ কাম-কাজবোৰ চিহ্নিত কৰা হৈছে ঃ * জে এফ এম চি-ৰ মুঠ উপাৰ্জনত নিৰ্দিষ্ট জীৱিকাৰ কাম-কাজৰ জৰিয়তে যোগোৱা অৱদান। * জীৱিকাৰ নিৰ্দিষ্ট কামত জড়িত উপাৰ্জনকাৰী গোটৰ শতাংশ হাৰ * সম্ভাৱনাময় জীৱিকাৰ উপায়ৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক।

৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ	গাঁৱৰ পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টি কাম-কাজবোৰ হ'ল ঃ **কৃষিখণ্ড ঃ** * হাঁহ-কুকুৰা পালন আৰু গাহৰি পালন * ধানৰ খেতি * উদ্যান শস্য (চাহ) **কৃষি বহির্ভূত খণ্ড ঃ** * হস্ততাঁত / বয়ন * চিলাই কাম আৰু এমব্ৰয়ডেৰি
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ	গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন আৰু সংগঠিত কৰা ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ
শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে ভ্ৰমণ	নিম্নোক্ত শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ ১) ৰাষ্ট্ৰীয় হস্ততাঁত প্ৰতিষ্ঠানলৈ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ ২) কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়লৈ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ
কৰ্মসূচীৰ সাৰাংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংযোগ কৰা হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে। গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission) ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme) চ) গ্ৰামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি। উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণত পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ কৰ্ম আঁচনি

ক্ৰমিক নং	কাম-কাজ	সংখ্যা	পদ্ধতি	পৰিমাণ (টকাত)
ক)	**অংশগ্ৰহণমূলক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা**			
১	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি	১	পি আৰ এ বেছলাইন সমীক্ষা	১,০০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
খ)	**উৎপাদক সংগঠিত কৰা আৰু উদ্যমিতা আৰু কাৰিকৰী সামৰ্থ নিৰ্মাণ (সামৰ্থ নিৰ্মাণ)**			
১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী	১	সজাগতা কৰ্মসূচী	২০,০০০.০০
খ. ১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ			
১	পশুধন পালন আৰু বয়ন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী	১	প্ৰশিক্ষণ দিয়া	২,০০,০০০.০০
২	বয়ন সম্পৰ্কে দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী	১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী কাৰ্যকৰী কৰা (৪০ দিন)	২,০০,০০০.০০
৩	ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগী প্ৰতিষ্ঠান প্ৰশিক্ষণ	১	৩ দিন উদ্যমিতা দিক নিৰ্ণয় কৰ্মসূচী	৫০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৭০,০০০.০০
গ)	**সামাজিক সমাৱেশকৰণ**			
১	সমূহীয়া গোট (অৰ্থাৎ আত্মসহায়ক গোট, সমিতি, বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থা, সংগঠন উৎপাদক কোম্পানী) সম্পৰ্কে সজাগতা সৃষ্টি শিবিৰ		সমবায় বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে সমূহীয়া গোট গঠন সম্পৰ্কে ৪ দিনৰ সজাগতা সৃষ্টিৰ শিবিৰ	৫০,০০০.০০
২	স্ব-নিয়োজন আৰু নিযুক্তিৰ বাবে সংযোগ গঢ়ি তোলা তথা হাতে-কামে সহায়		২০১৭ মাৰ্চলৈকে চি এম এল বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে গোটেই বছৰজুৰি হাতে হাতে সহায়	৫০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
ঘ)	**মূল্যশৃংখল উন্নতকৰণ**			
গ. ১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী			
১	ৰেডিমেড পোছাকৰ মূল্য শৃংখল উন্নতকৰণ	১	ডিজাইনৰ বিবিধ কৰণ সম্পৰ্কে ১০ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ	৫০,০০০.০০
গ. ৩	আধুনিক সঁজুলিৰ যোগান			

	বয়নৰ আধুনিক সঁজুলি যোগান	৭	আধুনিক সঁজুলি যোগান	১,৫০,০০০.০০
	পশুধনৰ বাবে বাচন	১৫	স্পিনিং মেচিন যোগান	৭০,০০০.০০
গ. ৪	উন্নত উৎপাদন আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সামৰ্থ			১,৩০,০০০.০০
	মুঠ			৪,০০,০০০.০০
ঙ)	**বজাৰত প্ৰৱেশৰ বাবে সহায় সমৰ্থন**			
ঘ. ১	প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতা আৰু/অথবা চৰকাৰী সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ (গোটেই বছৰ ধৰি)	২	ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ আদান-প্ৰদানৰ বাবে প্লেটফৰ্ম সৃষ্টি (২ দিন)	৮০,০০০.০০
ঘ. ২	বন বজাৰ স্থাপন	গোটেই বছৰ জুৰি	বন বজাৰৰ জৰিয়তে সংযোগ	১,০০,০০০.০০
ঘ. ৩	প্ৰদৰ্শনী অংশগ্ৰহণ	১	বন বিভাগৰ জৰিয়তে এটা প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৪	অন্যান্য ভৌগোলিক বজাৰত প্ৰৱেশ	১	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৫	ই-পোৰ্টেল, পুস্তিকা, কেটেলগ আদিৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ	১	বজাৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা ২ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতা কৰ্মসূচী	৬০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৮০,০০০.০০
	সৰ্বমুঠ			**১৫,৫০,০০০.০০**

সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে। গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission) ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme) চ) গ্ৰামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি। ছ) ডি আৰ ডি এৰ সৈতে এম জি এনৰেগা/জবকাৰ্ড জড়িত কাম উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণত পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক বহনক্ষম ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা ন্যস্ত কৰা জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপিত এলেকা/ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিতক সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অধিসূচিত বনাঞ্চলৰ বাহিৰৰ অন্যান্য ভূমি।

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ **প্ৰফৰ্মা-৩ৰ** অধীনত **তালিকা-৩.১**ত দাখিল কৰা হৈছে **('বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা')**, যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰসংক্ষেপ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬-৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
সীমা এলেকাৰ ডিগবৈ বনাঞ্চলিকৰ অন্তৰ্গত ইউডিআৰএফ (ডব্লিউ বি)	৩০	০	ভাল এলেকা ঃ ১৬ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৫ হেক্টৰ	২-৩ মাহৰ বেছি
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
নিৰ্দিষ্ট সময়ত মঞ্জুৰ কৰা পৰিমাণ অনুসৰি ধাৰ্য কৰা হ'ব	৬১২ (এন আৰ ৪৫৯ আই পি ১৫৩)		ভাল এলেকা ঃ নাই ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ নাই	
মুঠ				

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১ / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰীআৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ ২১০ হেক্টৰ এলেকাৰ ভিতৰত ১৬০ হেক্টৰ 'ভাল' আৰু ৫০ হেক্টৰ 'ক্ষতিগ্ৰস্ত'।

১.২। বনভূমিৰ প্ৰকাৰ ঃ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সাৰুৱা প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনাঞ্চলৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

তালিকা- ২ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ

পৰিমাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	২.৩ৰ পৰা ২.৯৪% জৈৱিক। এন পি ২০৫, কে-২০ মৌলৰ পৰ্যাপ্ততা এই ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	—	—
উপস্থিতি ঃ		
(ক) পলস	২৪%	—
(খ) বোকামাটি	৩১%	—
(গ) নতুনকৈ প্ৰস্তুত কৰা ভূমি	কম	—
(ঘ) বালিচাহি	৪৫%	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'খ'। বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে হোৱা আলোচনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বাবে বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক) এণ্টিছ'ল (৩০.৩%)

খ) ইনছেপ্টিছ'ল (৫১.৩%)

গ) এলফিছ'ল (১১.৩%)

ঘ) আল্টিছ'ল (৭.১%)

১.৩। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলক পৰ্ণপাতি আৰ্দ্ৰ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
প্ৰধান বনজ প্ৰজাতি	চেগুণ	টেক্টোনা গ্ৰেণ্ডিছ লিন
সহযোগী	গমাৰি	গ্মেলিনা আৰ্ব'ৰিয়া
গুল্ম	ঢেকীয়া	ফাৰ্নছ
	ভোটজলকীয়া	কেপছিকাম চিনেন্স
ঔষধি উদ্ভিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাডিৰেক্টাইণ্ডিকা
	আমলখি	ফিলান্থাছেম্বলিকা
উৎপাদন		
অন্যান্য, যদি আছে	জৰী বেত	কেলামাছ ইৰেক্টাছ
	জাতি বেত	কেলামাছ টেনুইছ
	ৰাইডাং বেত	কেলামাছ ৰ'টাং
	চুলি বেত	কেলামাছ ফ্লেগুলাম
	লেজাই বেত	কেলামাছ ফ্লৰিবাণ্ডুছ
	কেঁকো বাঁহ	ডি হেমিল্টনী
	পাহাৰী জাতিবাঁহ	অক্সিটেন্থেৰা পাৰ্ভিফ'লিয়া
	ডলুবাঁহ	ছিজ'ষ্টাছিয়াম ডুলুৰা
	আমলখি	এম্বলিকা অফিচিনেলিছ
	হলখ	টাৰ্মিনেলীয়া মাইৰিঅ'কাৰ্পা
	হোলুং	ডিপ্টেৰ'কাৰপাছ মেক্ৰ'কাৰপাছ
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	আগৰ	একুইলেৰীয়া এগাল্লোছা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান প্ৰাণী আৰু উদ্ভিদসমূহ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে অন্যান্য কৰ্মসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী দিয়া হ'ল ঃ

২.১। জে এফ এম চি-ৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত অতীতত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল ঃ ১৮৩

খ) জড়িত লোকৰ সংখ্যা ঃ ১৮৩ (প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ এজনকৈ)

গ) গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ উপলব্ধ নহয়

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

উৎস ঃ প্ৰ'ফৰ্মা-৩, জে এফ এম চি-ৰ অৱস্থা- viii + ix / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চি-ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	**পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা**		**বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে**	**উৎস**
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	**আনুমানিক পৰিমাণ**		
কাঠখৰি	সঘনে	৬০-৭৫ কেজি		বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	২টা		বনাঞ্চল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—		—
খুঁটা / বাঁহ	মাহত এবাৰ	২-৩টা বাঁহ/প্ৰতি মাহত		বনাঞ্চল
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	সঘনে	দৈনিক ৫-৬ কিঃ গ্ৰাঃ		বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	সঘনে	দৈনিক ২-৩ কিঃ গ্ৰাঃ		বনাঞ্চল
অন্যান্য	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.২**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত মুঠ ১১৬ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি বগাপানী পাণবাৰী গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজস্ব ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	**সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)**	**মন্তব্য**
কাঠখৰি	১২০৭০০	গোটেই বছৰজুৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১১৬ টা	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—
খুঁটা / বাঁহ	৭৩০ টা বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১৪০৮০০	গোটেই বছৰজুৰি
এন টি এফ পি	২০৪০০০	গোটেই বছৰজুৰি
অন্যান্য—		

উৎস ঃ ওপৰৰ **তালিকা-৪ (ক)** আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ পৰা প্ৰাপ্ত মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (**তালিকা-৪ (ক)** × ৬৫টা পৰিয়াল)

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	১৮৩	৪৩২০	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	১৮৩	৪টা	বনাঞ্চল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	১৮৩	১৬টা	বনাঞ্চল
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বছৰজুৰি	১৮৩	দৈনিক ৮ কিঃ গ্ৰাঃ	বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	বছৰজুৰি	১৮৩	৯-১১ কিঃ গ্ৰাঃ	বনাঞ্চল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৩**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা। ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১১৭০০০/বছৰ	স্থানীয় বজাৰ	১৮০০-২১০০/ মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২২-৪০টা / মাহ	স্থানীয় বজাৰ	৮০০-১২৫০/ মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১২০০/ বছৰ	স্থানীয় বজাৰ	৯০০-১৪০০/ মাহ
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৪**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

দ্ৰষ্টব্য ঃ পূৰ্বৱৰ্তী পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰা এই অধ্যায়ৰ তালিকা ৪ (খ) আৰু ৫ (খ)

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্ত বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাঠকটা	নহয়	নহয়
কাঠ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/ বন সুৰক্ষাত বিপদ	হয়	হয়
ভেষজ উদ্ভিদ চুৰি	হয়	হয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা দিশসমূহ হ'ল—

ক) চৰণীয়া পথাৰ — স্থানীয় জন্তু

খ) চৰণীয়া পথাৰ — অন্যান্য এলেকাৰ জন্তু

৩.২। বনাঞ্চল ক্ষতিৰ কাৰণসমূহ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ক) কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

খ) জনজাতীয় মানুহৰ পৰম্পৰাগত খেতি

গ) পাৰ্বত্য এলেকাৰ দিশত উগ্ৰপন্থী সমস্যা

(**উৎস ঃ** প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৬/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, তত্ত্বাৱধান আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ বগাপানী পাণবাৰী **জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা**

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	**বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি**	**ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)**	**সময়-কাল**	**অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)**
১। পহৰাদাৰ নিয়োগ	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিলোমিটাৰ	সন্ধিয়া ৬ বজাৰ পৰা পুৱা ৬ বজা	উচ্চ
২। চোৰাংচোৰা বঁটা	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিলোমিটাৰ	যিকোনো সময়ত	উচ্চ
৩। অগ্নি সুৰক্ষা	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিলোমিটাৰ	যিকোনো সময়ত	উচ্চ

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা- ৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা উল্লেখযোগ্য প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰসহ) তলত দিয়াৰ দৰে—

ক) বেৰ

খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ ঃ বগাপানী পাণবাৰী **জে এফ এম চি-ৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ**

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)**	**জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)**	**মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি**	**নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)**
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	জুন-জুলাই	২০০
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
জল বিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫ হেক্টৰ
জলাধাৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫ হেক্টৰ
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল
বাঁহ ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
কলম আৰু নিৰাময়	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
শিলৰ প্ৰাচীৰ/অন্য বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০ হেক্টৰ
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০ হেক্টৰ
অন্যান্য কাম-কাজ (হাতীৰ পৰা সুৰক্ষা)	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল এলেকাত নিৰাময় কাম-কাজৰ বাবে নিম্নোক্ত প্ৰস্তাৱসমূহ দিয়া হৈছে ঃ

ক) বীজ সিঁচা

খ) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

৪.৩। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বোৰ তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**ৰোপণৰ বাবে হেক্টৰৰ হিচাপত নিৰ্দ্ধাৰিত এলেকা**	**ব্লক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ**	**প্ৰজাতি**	**স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)**
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	৪৫ হেক্টৰ এ পি এফ বি চিৰ দ্বাৰা এ এন আৰ	—	শাল বহিৰ্ভূত এন টি এফ পি	২×২
ব্লক ৰোপণ	—	—	—	—
নিম, আমলখি, মহুৰা বহৰা (ভেষজ উদ্ভিদ)ৰ বীজ সিঁচা	১৫	—	ভেষজ উদ্ভিদ	—
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ/সিঁচা	—	—	—	—
পোনপটীয়া ৰোপণ	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—
মুঠ এলেকা (হেক্টৰ)	৬০ হেক্টৰ	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৮/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন — বাৰ্ষিক লক্ষ্য মাত্ৰা

৫.তালিকা-১০ (ক) আৰু (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি-ত বন উন্নতকৰণৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্যমাত্ৰা (বছৰ-১-ৰ পৰা বছৰ-৫) আৰু বছৰ-৬-ৰ পৰা বছৰ-১০)

ওপৰৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাৰ্ষিক লক্ষ্য হিচাপে দহ বছৰ সময়ৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

ৰোপণৰ নাম ঃ শালমিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ

ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)

ৰোপণৰ এলেকা ঃ ১০০ হেক্টৰ

স্থান ব্যৱধান ঃ ৩×৩ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ১১০০ পুলি

বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা ঃ ১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)

খণ্ডৰ সংখ্যা ঃ ১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)

প্ৰজাতি ঃ শাল; সহযোগী —গমাৰি, চিচু, তিতাচপা আদি

হাৰ ঃ এ পি এফ বি চি এছৰ দ্বাৰা অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুবছৰ মূৰে মূৰে কুৰি শতাংশ হাৰত বৃদ্ধি)

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা, প্ৰাকৃতিক-জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, ১০০ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১,০০,০০০/-
২০১৭-১৮*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ পুলি প্ৰতি হেং়ত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
২০১৮-১৯*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৬১,৬০০/-
২০১৯-২০*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৭৩,৯২০/-
২০২০-২১*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	তৃতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৪৭,৮৪০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩,৫৪,৮৬১/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	৩৯,৮৯,৪২৪/-

* ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা-৩.১০/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

ৰোপণৰ নাম	ঃ	চেগুণ মিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ
ৰোপণৰ সময়সীমা	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ	১০০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ	২×২ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ২৫০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	ঃ	১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)
প্ৰজাতি	ঃ	চেগুণ; সহযোগী —আজাৰ, কৰৈ, খয়েৰ, চিচু, জিয়া, অৰ্জুন, ঘোঁৰানিম বাঁহ (জাতি, কেঁকো, ভলুকা, বিজুলী) আদি।

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ (টকা)**
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা-প্ৰাকৃতিক জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, দহ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১,০০,০০০/-
২০১৭-১৮*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ পুলি প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ-এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
২০১৮-১৯*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২৬,৯৫০/-
২০১৯-২০*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩২,৩৪০/-
২০২০-২১*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	তৃতীয় নিৰণি	৬৪,৬৮০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৫৫,২৩২/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,১৬,৪২৪/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	২১,৪৯,৫৮৬/-

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

৫.১। নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলৰ নাৰ্ছাৰীসমূহৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীসহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্ছাৰী -আত্মসহায়ক গোট আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্ছাৰী

তলৰ তালিকাখনত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত আছে বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীৰ জে এফ এম চি কাৰ্য।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
নামহোলুং জে এফ এম চি	বিবিধ প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

অন্যান্য নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্যান্য নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
ডিব্ৰুং জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.২ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিত বৃক্ষৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ই দহবছৰীয়া সময়ৰ বাবে ধাৰ্য কৰা হৈছে।

(ক) বৃক্ষৰ প্ৰজাতিসমূহ, গমাৰি, চেগুণ

তালিকা- ১২ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণ কৰা চেগুণ গছৰ পুলিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰ্দিষ্ট দিনৰ মূৰে মূৰে অপতৃণ চাফাই আৰু ক্ৰিপাৰ ৰিং আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উদ্ভিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালবোৰ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেগুণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(খ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(গ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (গ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল-পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)

অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৱম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(ঘ) এন টি এফ পি / ভেষজ উদ্ভিদ

তালিকা- ১২ (ঘ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুৰ্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৩ ঃ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ১৩ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেক্টৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন ৰক্ষা ডিভাইচ প্ৰৰ্ৰ্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

বিপণন কাৰ্য

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্বেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পৰ্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৪ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল ঃ

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিঃগ্ৰাঃ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ

৫.৫ নাৰ্চ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্চ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত নাৰ্চাৰীৰ প্ৰকাৰ সমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্চ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চ্ছাৰীৰ সহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্চ্ছাৰী- আত্মসহায়ক গোট আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হৈছে।

জে এফ এম চি নাৰ্চ্ছাৰী

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্চ্ছাৰীৰ বিস্তৃত ব্যাখ্যা তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে। ইয়াত জে এফ এম চি কাৰ্যত অন্তৰ্ভুক্ত বিভাগীয় নাৰ্চ্ছাৰী অন্তৰ্ভুক্ত।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ নাৰ্চ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্চ্ছাৰীৰ অৱস্থান	**প্ৰজাতি**	**উন্নয়নৰ বছৰ**	**বীজৰ সংখ্যা**	**মন্তব্য**
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

অন্যান্য নাৰ্চ্ছাৰী

তলৰ তালিকাখনত বগাপানী পাণবাৰী অন্যান্য নাৰ্চ্ছাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ ওচৰৰ অন্যান্য নাৰ্চ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্চ্ছাৰীৰ অৱস্থান	**প্ৰজাতি**	**উন্নয়নৰ বছৰ**	**বীজৰ সংখ্যা**	**মন্তব্য**
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

৫.৬ ঃ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

বগাপানী পাণবাৰী বৃক্ষৰোপণ সৃষ্টি কৰাৰ বাবে প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। এই সময়সীমা দহ বছৰীয়া।

(ঙ) কাঠ প্ৰজাতি ঃ শাল, গমাৰি, চেগুণ

তালিকা ১২ (ক) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	পৰ্যায়ক্ৰমিক নিৰণি আৰু অপতৃণ আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উদ্ভিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত খুঁটা পোতা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহ আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেগুণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(চ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(ছ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (গ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল -পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)
অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৱম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(জ) এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (ঘ) ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি/ঔষধি ৰোপণৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাযে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাযে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুৰ্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৭ ঃ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ১৩ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেক্টৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন ৰক্ষা ডিভাইচ প্ৰৱৰ্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

বিপণন কাৰ্য

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্বেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পৰ্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৮ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল ঃ

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিঃগ্ৰাঃ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ

৫.৯ বিতৰণ পদ্ধতি

বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ বিতৰণ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১৫ ঃ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ বাবে বিতৰণ পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমভাৱে বিতৰণ কৰিব লাগিব	এন টি এফ পি, কাঠখৰি (যেনেকৈ ৰাজহ বণ্টন হয়)
সদস্যসকলৰ দ্বাৰা মুকলিকৈ সংগ্ৰহ কৰা হ'ব	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	এন টি এফ পিৰ সংসাধন

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম
১	**মানচিত্ৰ ঃ** * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * সামাজিক মানচিত্ৰ * জি আই এছ মানচিত্ৰ
২	**পি আৰ এ অনুশীলন** * ফকাছ্ গ্ৰুপ আলোচনা * ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ * সামাজিক মানচিত্ৰায়ন * সম্পদৰ স্থানাংক * ভেন ডায়েগ্ৰাম * চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম * অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ
৩	**আলোকচিত্ৰ**
৪	**পূৰণ কৰা তালিকা-প্ৰফ'ৰ্মা ১ৰ পৰা ৪ (তালিকা ১-৩৭)**

সম্পদ মানচিত্ৰ ঃ

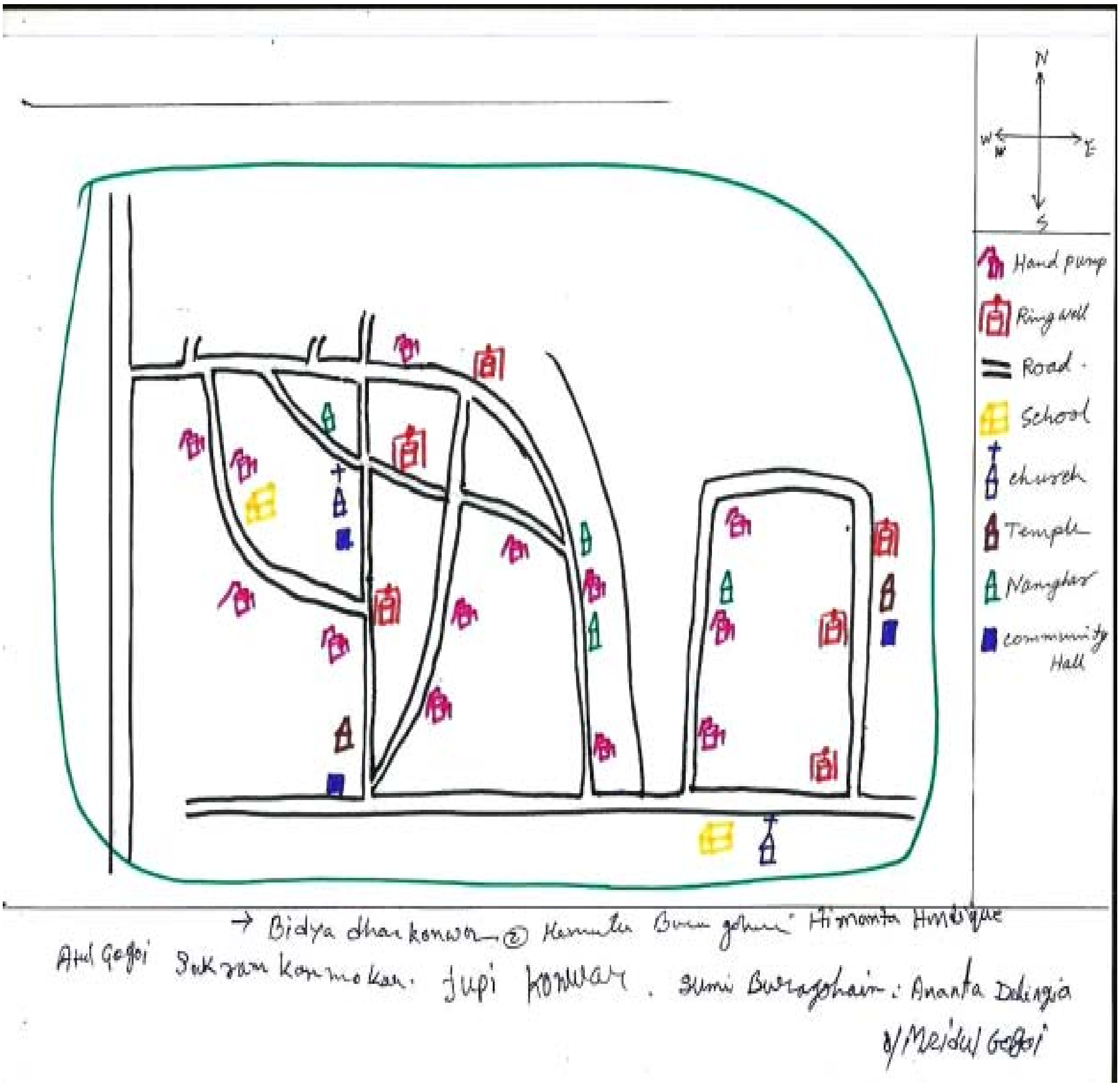

N
E
W
S
Hand pump
Ring well
Road
School
church
Temple
Namghar
community Hall
Bidya dhar konwar
Jupi Konwar
Ananta Dehingia

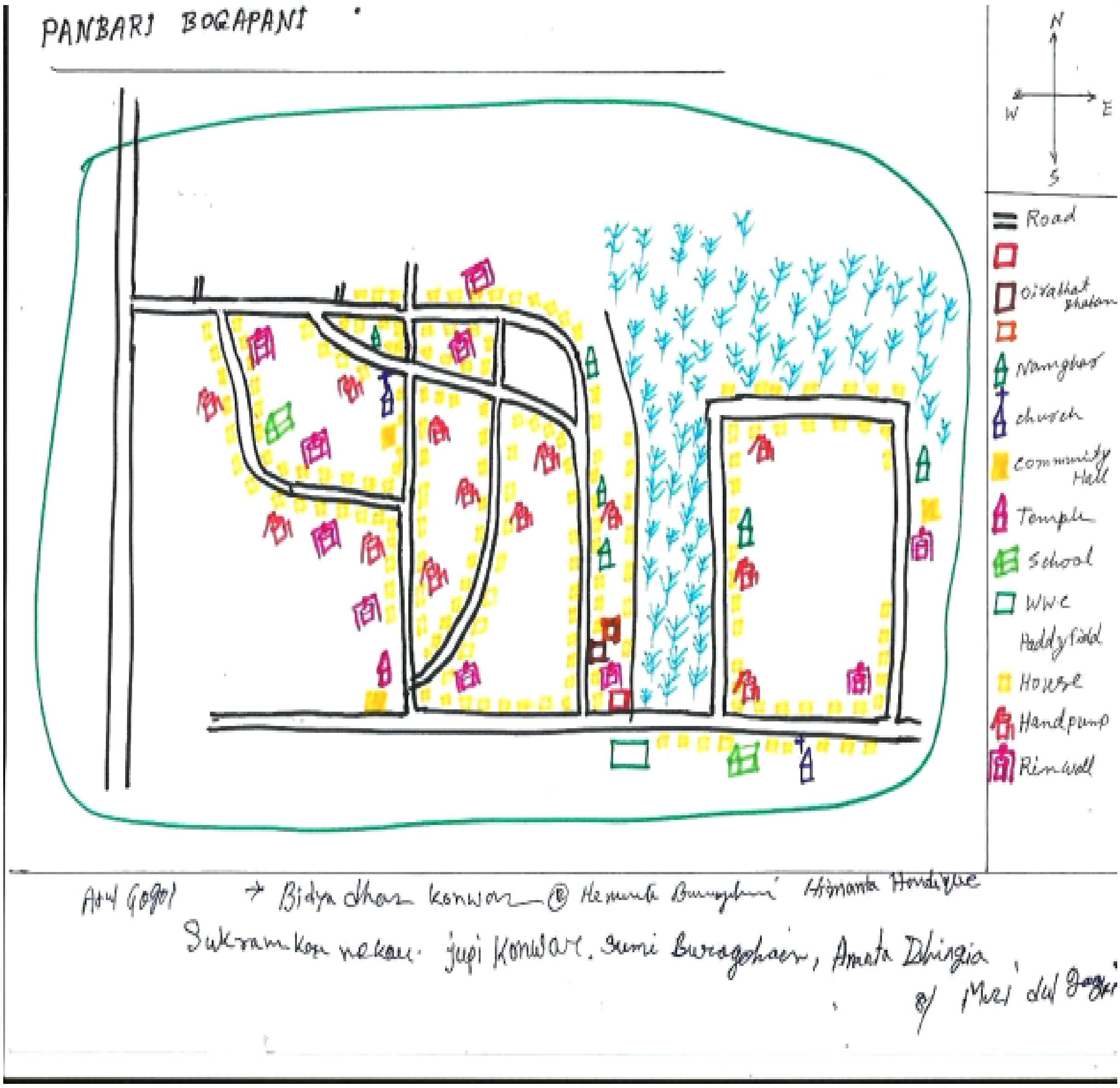
PANBARI BOGAPANI
N
W
E
S
Road
Namghar
church
community Hall
Temple
School
WWC
Paddy field
House
Handpump
Ringwell

জি আই এছ মানচিত্র

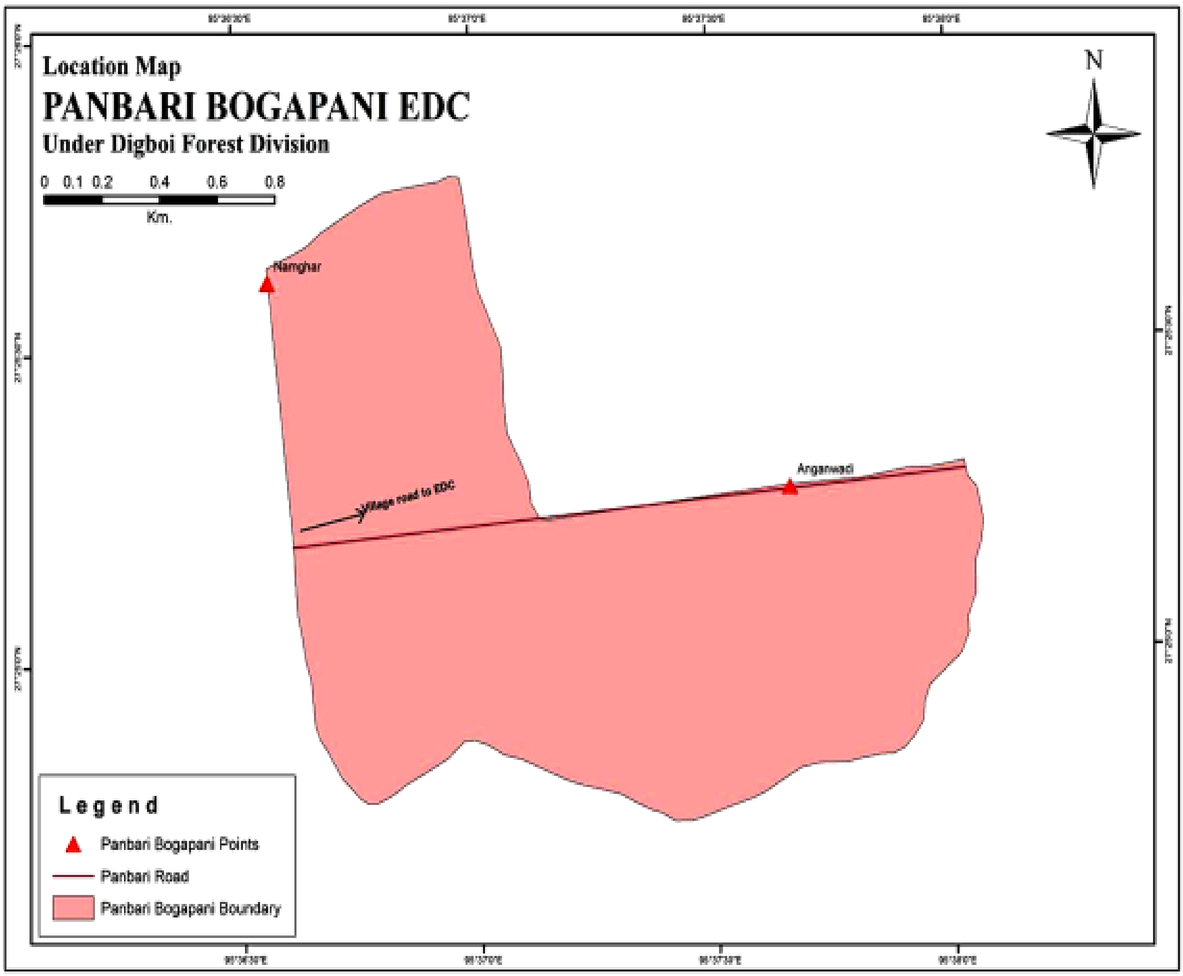

Location Map
PANBARI BOGAPANI EDC
Under Digboi Forest Division
0 0.1 0.2 0.4 0.6 0.8
Km.
N
Namghar
Anganwadi
Village road to EDC
Legend
Panbari Bogapani Points
Panbari Road
Panbari Bogapani Boundary

পৰিশিষ্ট ২ - পি আৰ এ কাৰ্যকলাপ

পি আৰ এৰ স্থান আৰু সময়

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা ঃ	৬২
সময় ঃ	দিনৰ ১.৩০ বজা
স্থান ঃ	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, বগাপানী গাঁও

তালিকা ঃ ২.১ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওসমূহৰ সংক্ষিপ্তষাৰ

ক্ৰঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	বগাপানী	৭৭	৪১৩	২০৩	২১০
২	পাণবাৰী	৭৬	৪১২	২০১	২১১
	মুঠ	১৫৩	৮২৫	৪০৪	৪২১

পি আৰ এ কলাকৌশলৰ অনুশীলনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) ফকাছ্ গ্ৰুপ আলোচনা
খ) ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ
গ) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন
ঘ) সম্পদৰ স্থানাংক
ঙ) ভেন ডায়েগ্ৰাম
চ) চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম
ছ) অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক— ই পি এ আৰু জীৱিকা

ক) ফকাছ্ গ্ৰুপ আলোচনা

সমগ্ৰ এফ জি ডিৰ গুৰুত্ব গ্ৰামীণ অৰ্থনীতিৰ বিষয়সমূহৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত— যেনে জে এফ এম চিত প্ৰাথমিক জীৱিকাৰ উপায়সমূহ, কৃষি, পশুধন, দক্ষতাসমূহ, পৰ্যাপ্ত সহায়ক সেৱাসমূহ, আন্তঃগাঁথনি আদিৰ লগতে সমগ্ৰ আলোচনাত বনাঞ্চলত বৰ্তমান থকা গুৰুত্বপূৰ্ণ নিৰ্ণায়কসমূহো বিবেচনা কৰা হয়। সঁহাৰি দিওঁতাসকলৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত এই সকলোবোৰ বিষয়ত গুৰুত্ব দিয়া হয়।

এফ জি ডিৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য

- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত বৰ্তমান জীৱিকাৰ পৰ্যাপ্ত উপায়সমূহ হৈছে দিন হাজিৰা আৰু নগণ্যসংখ্যক ব্যক্তিগত কামকাজ। জে এফ এম চিত কৃষি ব্যাপক নহয়, মাত্ৰ ৬ শতাংশ পৰিয়ালেহে ধানখেতি কৰে, যিটো আকৌ বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
- কিছু নতুন জীৱিকাৰ উপায় হৈছে মজলীয়া ধৰণৰ হাঁহ-কুকুৰাৰ ফাৰ্ম আৰু নিকটৱৰ্তী চাহ বাগানসমূহত দিন হাজিৰা।
- কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত কোনো সহায়ক সেৱা উপলব্ধ নহয়।
- গাঁওবাসীয়ে গৰু, হাঁহ, স্থানীয় কুকুৰা আৰু গাহৰি প্ৰতিপালন কৰে। প্ৰায় ৯০ শতাংশ ক্ষেত্ৰত দেখা গৈছে যে ঘাইকৈ মহিলাসকলেই পশুপালন কৰে। কিন্তু পশুপালনৰ ক্ষেত্ৰত যেতিয়া ৰোগ বিয়পি পৰে আৰু বনৰীয়া জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰে, তেতিয়া গাঁওবাসী গুৰুতৰ বিপদৰ সন্মুখীন হয়।
- যথোপযুক্তভাৱে পশুপালন নিশ্চিত কৰাৰ কাৰণে চৰকাৰী কৰ্তৃপক্ষৰ তৰফৰ পৰা কোনো সহায়ক সেৱা আগবঢ়োৱা নহয়। আনকি ডুমডুমাত থকা পশু চিকিৎসা উপকেন্দ্ৰয়ো কাম কৰি থকা নাই।
- বয়ন, ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, বাঁহশিল্প, ইলেক্ট্ৰিচিয়ান, পানীৰ পাইপৰ মিস্ত্ৰী কাম আদি কেতবোৰ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীৰ দক্ষতা আছে। এইবোৰ ক্ষেত্ৰত মুষ্টিমেয় গাঁৱৰ বাসিন্দাই বন বিভাগৰ প্ৰকল্পৰ অধীনত বুনিয়াদী প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে।

- কেতবোৰ চৰকাৰী আঁচনিৰ দ্বাৰা গাঁওবাসী উপকৃত হৈছে। সেইবোৰ হৈছে এম জি এনৰেগা, ইন্দিৰা আৱাস যোজনা, দমকলৰ ব্যৱস্থা আদি। অৱশ্যে এইবোৰ সুবিধা গাঁওবাসীৰ মাত্ৰ ২০-৩০ শতাংশ লোকেহে লাভ কৰিছে।

খ) ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। পি আৰ এৰ সময়ত সঁহাৰি দিওঁতাসকলৰ সৈতে সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ব্যয়, আয়, ঋণ আৰু সঞ্চয় আদি পৰীক্ষাৰ লগতে কেতবোৰ দিশ যেনে নিয়োগৰ প্ৰৱণতা, স্বাস্থ্যৰ অৱস্থা, শিক্ষা আদি কোনো পৰিয়ালৰ বৃদ্ধি বা হ্ৰাসত জড়িত বিষয়বোৰ পৰিমাপ হিচাপে ধৰি লোৱা হৈছে।

ব্যয় আৰু আয়

শিশুৰ শিক্ষা হৈছে অধিকাংশ পৰিয়ালৰ বাবে এক বিষয়, যাৰবাবে বছৰৰ আৰম্ভণিতে ব্যয় কৰা হয়। সাধাৰণতে জানুৱাৰীৰ পৰা মাৰ্চলৈকে স্কুলসমূহত নতুন শিক্ষাবৰ্ষ আৰম্ভ হয়। এই সময়ত নামভৰ্তি মাচুলৰ উপৰি পোছাক, পাঠ্যপুথি আৰু অন্যান্য সা-সামগ্ৰী ক্ৰয়ৰ বাবদ ব্যয় কৰা হয়। সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে এপ্ৰিল মাহত বিহুৰ সময়তো ব্যয় কৰে। তদুপৰি ধানখেতিত যুক্তসকলে মে' মাহৰ পৰা জুলাইলৈকে বীজ সিঁচা আৰম্ভ হোৱাৰ সময়ত আৰু অক্টোবৰৰ পৰা ডিচেম্বৰলৈকে খেতি চপোৱা ঋতুত ব্যয় কৰে।

অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ মাহবিলাকত গাঁওবাসীৰ ধান, তামোল, পশুধন বিক্ৰী আয়ৰ এক ভাল উৎস। যিসকলে নিকটৱৰ্তী চাহ বাগিচাবিলাকত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক হিচাপে কাম কৰে তেওঁলোকে চাহপাত তোলাৰ শ্ৰেষ্ঠ ঋতু জুন-জুলাইত ভাল পৰিমাণৰ আয় কৰে।

সঞ্চয় আৰু ঋণ

অধিকাংশ ক্ষেত্ৰতে দেখা গৈছে, আয় বৃদ্ধিৰ লগে লগে সঞ্চয় বাঢ়ে। অধিকাংশ বাসিন্দাই প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ষেত্ৰত অৰ্থাৎ ডাকঘৰ আৰু বেংকত সঞ্চয় কৰে। দেখা গৈছে আন্তঃঋণ আৰু বাহিৰৰ সদস্যৰ মাজত ঋণৰ সুতৰ হাৰ পৃথক পৃথক।

কৃষিকাৰ্যত জড়িত থকাৰ ঋতুকালীনতা

শস্য	খেতি কৰা	চপোৱা
ধান	মে'-জুলাই	অক্টোবৰ-ডিচেম্বৰ

অনা-কৃষিকাৰ্যত জড়িত থকাৰ ঋতুকালীনতা

জড়িত কাৰ্য	জড়িত থকাৰ সময়
দিন হাজিৰা শ্ৰমিক	এপ্ৰিল-আগষ্ট
ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম	ছেপ্টেম্বৰ-মাৰ্চ
সৰু-সুৰা ব্যৱসায়	বছৰজুৰি
ৰাজমিস্ত্ৰী	আগষ্ট-মাৰ্চ
অন্যান্য ব্যক্তিগত সেৱা	বছৰজুৰি

গ) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওবোৰৰ পৰিয়ালসমূহৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা পৰ্যবেক্ষণৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ কাম-কাজ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই মানচিত্ৰায়নত পৰিয়ালসমূহৰ আৱাসৰ ধৰণ, বিদ্যালয়ৰ পৰ্যাপ্ততা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্ম আৰু সম্প্ৰদায়ৰ বিশ্বাস আদি চিহ্নিত কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰানৰ পূৰ্বে পি আৰ এত গাঁওবাসীক সমবেত কৰা উদ্দেশ্যে গাঁৱৰ ভিতৰতে এক সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ কাম-কাজত গাঁওবাসীয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে। প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গাঁওবাসীক গাঁৱৰ প্ৰধান পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানবোৰ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হ য়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দুজনমানে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে। তেওঁলোকক গাঁৱৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে সহায় কৰে।

তালিকা ৩.১ ঃ গাঁওসমূহৰ বিষয়ে তথ্য

	গাঁও	বগাপানী	পাণবাৰী
সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	৪১৩	৪১২
	পুৰুষ	২০৩	২০১
	মহিলা	২১০	২১১
	মুঠ পৰিয়াল	৭৭	৭৬
	অৰ্ধপকী ঘৰৰ সংখ্যা	১৮	১৩
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা	৮	৫
	আই এ ৱাই ঘৰৰ সংখ্যা	৫১	৫৮
উল্লেখযোগ্য বিষয়	দলং		
	জান-জুৰি	১	১
	নদী	১	১
	সামূহিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	—	—
	বিদ্যুৎ ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	—	—
	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	১	—
	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	১	২
	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	১	১
	মধ্য ইংৰাজী, হাইস্কুল আৰু মহাবিদ্যালয়	১	নাই

■ সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ অধীনত চলোৱা অধ্যয়নত মুঠ ১৫৩টা পৰিয়াল চিনাক্ত কৰা হয়। ইয়াৰে ১৩টা ঘৰ পকী (ইটাৰ দেৱালৰ)।

■ পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজনৰ বিপৰীতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই যেনে ৰাজহুৱা সভাঘৰ, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, খেলপথাৰ, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদি মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।

■ গাঁওবাসীৰ পানীৰ প্ৰধান উৎস হৈছে দমকল। খোৱা আৰু দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে তেওঁলোকে এই পানীয়েই ব্যৱহাৰ কৰে।

■ গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হিচাপে প্ৰাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক। ইয়াত চাৰিখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। অৱশ্যে এম ই আৰু হাইস্কুলত পঢ়াৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ৪-৫ কিঃমিঃ দূৰলৈ যাবলগীয়া হয়।

ঘ) জীৱিকা ক্ৰিয়াকলাপৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ন ঃ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীৰ সৈতে আয়োজিত সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক মেট্ৰিক্সত শিলগুটি অথবা বীজ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। উদাহৰণ হিচাপে সৰল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰা হয় ঋতুকালীন প্ৰৱণতা বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ। বৰষুণ, শস্যক্ৰম, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, মজুৰি আদায় দিয়া নিয়োগৰ পৰ্যাপ্ততা, বহিৰ্গমন, মানুহৰ ৰোগৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায় আদিৰ দৰে ঋতুকালীন পাৰ্থক্যবোৰ বিবেচনা কৰা হৈছে। তদুপৰি, উৎসৱসমূহৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাককো সামৰি লোৱা হৈছে।

ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য ঃ পৰিয়ালসমূহৰ উপাৰ্জন, ব্যয়, সঞ্চয় আৰু ঋণৰ অৱস্থা অনুসন্ধানৰ বাবে গুণগত আৰু পৰিমাণগত উভয় গৱেষণা আহিলা যেনে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত সমূহীয়া আলোচনাৰ সময়ত অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। উপৰোক্ত বিষয়ত বিতং তথ্য **পৰিশিষ্ট-২**ত দিয়া হৈছে।

মুখ্য জ্ঞাত তথ্য ঃ

সমূহীয়া আলোচনা অনুষ্ঠিত কৰি পোৱা তথ্যত দেখা গৈছে যে জে এফ এম চিত জীৱিকাৰ ঘাই ঘাই উপায়বোৰ হৈছে কৃষি, চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী চাকৰি, বয়ন, পশুপালন আৰু দিন হাজিৰা। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে সাম্প্ৰতিক জীৱিকাৰ অন্যতম এক উপায় হৈছে বিগত ৩-৪ বছৰ ধৰি গাঁৱৰ কিছুসংখ্যক যুৱকে অটোৰিক্সা আৰু টাটা এচিৰ দৰে সৰু বাণিজ্যিক বাহনৰ গৰাকী হৈ তাক চলাই আছে।

কৃষি ঃ জে এফ এম চিটোত মানুহৰ প্ৰাথমিক জীৱিকা হৈছে কৃষি আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰধান কৃষি শস্য হৈছে ধান, যিটো প্ৰধান খাদ্য। গাঁওবাসীয়ে ঘৰুৱা বাৰীত ঋতুকালীন পাচলিৰ খেতি কৰে আৰু এইবোৰ ঘাইকৈ নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উৎপাদন কৰে। অৱশ্যে কিছু পৰিয়ালে বাণিজ্যিকভাৱেও পাচলি খেতি কৰে। পৰিয়ালসমূহ ঘাইকৈ শালিধানৰ খেতিৰ লগত জড়িত আৰু জুন মাহৰ পৰা নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ মাহত খেতি চপোৱালৈকে তেওঁলোক এই কামতে ব্যস্ত থাকে।

কৃষিৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ ঃ কৃষি উৎপাদন ঘাইকৈ মাটিৰ প্ৰকাৰ, অধিক উৎপাদনক্ষম বীজ আৰু সাৰ, মূলধন বিনিয়োগ আৰু লগতে চৰকাৰী বিভিন্ন আঁচনিৰ সৈতে সংযোগ আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কিন্তু এই এলেকাত অধ্যয়ন চলাই দেখা গৈছে যে গাঁওবাসীয়ে বিশেষভাৱে এই এলেকাত কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুতৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হোৱা বুলি অৱগত কৰাইছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱা কিছু সমস্যা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

■ খেতি পোৱা ঋতুত ধাননি পথাৰত হাতীৰ উপদ্ৰৱ খেতিয়কসকলৰ বাবে অন্যতম ডাঙৰ সমস্যা। শস্য চপোৱাৰ চূড়ান্ত ঋতুত হাতীৰ দলে আক্ৰমণ চলায়, যাৰফলত খেতিয়কসকলে আকাংক্ষিত শস্য নাপায় আৰু ক্ষতিগ্ৰস্ত হয়।

■ শোচনীয় জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা এলেকাটোৰ আন এক সমস্যা। ভূগৰ্ভস্থ পানী হ্ৰাস, বৰষুণৰ কম পৰিমাণে ধানখেতিৰ বাবে পানীৰ সংকট সৃষ্টি কৰি আহিছে। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে খেতিয়কসকলে কৃষিভূমিৰ বাবে নিজাকৈ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা কৰে যদিও সেয়া পৰ্যাপ্ত নহয়।

- গাঁওবাসীয়ে নিজৰ বাৰীত বাণিজ্যিকভাৱে খেতি কৰিব বিচাৰে যদিও জলসিঞ্চনৰ অভাৱৰ বাবে সেয়াও নহয়গৈ।

- উন্নততৰ কৃষি উৎপাদশীলতা নিশ্চিত কৰিবলৈ গাঁওবাসীৰ বৈজ্ঞানিক কৃষি প্ৰযুক্তি প্ৰয়োগ আৰু কাৰিকৰী জ্ঞানৰো অভাৱ।

পশুপালন/মালিকানা ঃ জে এফ এম চিত অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত পশুধন হৈছে প্ৰধান উপায়। গাঁৱৰ অধিকাংশ সদস্য ছাগলী, গাহৰি, হাঁহ-কুকুৰা আৰু গৰু প্ৰতিপালনত জড়িত।

পশুপালনৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ ঃ

- অধিকাংশ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীৰ বাবে চৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা উপলব্ধ নহয়। গাঁওবাসীয়ে বেচৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা গ্ৰহণ কৰিবলগা হয় আৰু এয়া তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰা.ই ব্যয়বহুল। প্ৰতিবাৰে গাঁৱলৈ যাওঁতে চৰকাৰী চিকিৎসকসহ অন্য চিকিৎসকসকলেও উচ্চ হাৰত ৰোগ চোৱা মাচুল বিচাৰে। কিছু সঁহাৰি দিওঁতাই জনাইছে যে শোচনীয় পশু চিকিৎসা সেৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেওঁলোকে নিজে বেচৰকাৰী ক্লিনিকৰ পৰা প্ৰতিষেধক বেজী দিয়া শিকিছে আৰু নিজৰ পশুধনৰ চিকিৎসা নিজেই কৰি আহিছে। কিছু ঠাইত ক্ষুদ্ৰ আৰু মজলীয়া আকাৰৰ হাঁহ-কুকুৰা পাম আৰম্ভ কৰা লোকৰ বাবে কোনো কাৰিকৰী পথ প্ৰদৰ্শন আৰু চিকিৎসা ব্যৱস্থা নাই। যাৰফলত এইবোৰ কামত তেওঁলোক গুৰুতৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়।

- গাহৰি পালন অত্যন্ত লাভজনক। ব্যাপকভাৱে ৰোগ বিয়পি পৰাত বৃহৎ আকাৰত গাহৰি পালন কৰাটো গাঁওবাসীৰ বাবে কঠিন হৈ পৰিছে। ঋতু পৰিৱৰ্তনৰ সময়তে গাহৰিবোৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হয়। আটাইতকৈ বেছি আক্ৰান্ত হোৱা ৰোগবোৰ হৈছে ছোৱাইন ফ্লু, ডায়েৰিয়া আৰু পক্ষাঘাত। আনকি হাঁহ-কুকুৰা পালনতো সঘনে এভিয়ান ফ্লু ৰোগ বিয়পি পৰা দেখা যায় আৰু এনেধৰণে ৰোগৰ আক্ৰমণৰ সময়তেই গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ কুকুৰাবোৰ অত্যন্ত কম দামত বিক্ৰী কৰিবলগা হয়।

- **অনা-কৃষি জীৱিকাসমূহ** ঃ জে এফ এম চিত পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বা দক্ষ সম্পদ অত্যন্ত কমেই পোৱা গৈছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱামতে তেওঁলোকৰ মাজৰ কিছুসংখ্যকে বাঁহ আৰু বেতৰ কামৰ প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে যদিও এইবোৰ তেওঁলোকে জীৱিকাৰ উপায় হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাই। গাঁওবাসী বয়ন, এম্ব্ৰইডাৰী, কোমল পুতলা নিৰ্মাণ, এল এম ভি প্ৰশিক্ষণ আৰু ফেব্ৰিক পেইণ্টিঙৰ প্ৰশিক্ষণ ল'বৰ বাবে আগ্ৰহী।

অনা-কৃষি ক্ৰিয়াকলাপৰ প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ

- হস্তশিল্প আৰু অন্যান্য কামকাজত জড়িত গাঁওবাসীৰ উদ্যমিতা মনোভাব কম। ইয়াৰ কাৰণ, হস্তশিল্পীসকলৰ শিক্ষাৰ মান নিম্ন, উদ্যমিতাৰ জৰিয়তে উপাৰ্জন আৰু জীৱিকা সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনা সম্পৰ্কে সজাগতা আৰু শিক্ষাৰ অভাৱ।

- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত অনা-কৃষি ক্ৰিয়াকলাপৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত আন এক প্ৰধান অন্তৰায় হৈছে সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ অভাৱ।

- কেঁচামাল আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মজুতকৰণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।

- পৰ্যাপ্ত বজাৰ আৰু বিপণন যোগাযোগৰ অভাৱ।

(ঘ) সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ হিত চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পদৰ স্থানাংক বা হিতৰ স্থানাংকৰ বিষয়টো সংযুক্ত। নিম্নোক্ত তথ্যসমূহৰ সহায়ত পৰিয়ালবিলাকৰ বিষয়ে সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে।

ক) বৃত্তি/জীৱিকা

খ) ভূমি মালিকানা

গ) আৱাস গৃহৰ প্ৰকাৰ

ঘ) সম্পদৰ মালিকানা

দেখা গৈছে যে ৮৪.৯৭ শতাংশ লোক দাৰিদ্ৰ্য, প্ৰায় ১০.৪৬ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ৪.৫৮ শতাংশ লোক হৈছে ধনী শ্ৰেণীৰ। দাৰিদ্ৰ্য লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক আৰু অধিকাংশৰে খেতিমাটি বন্ধকত আছে। ধনী লোকসকল যথেষ্ট পৰিমাণে ধানখেতি আৰু চাহখেতিত জড়িত আৰু তেওঁলোকৰ যথেষ্ট পৰিমাণৰ কৃষিভূমি আছে। তেওঁলোকৰ টিভি, দুচকীয়া বাহন আৰু চাৰিচকীয়া বাহন আদিও আছে। মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ লোকে নিজৰ মাটিত ধানৰ উপৰি চাহ আৰু উদ্যানশস্যৰ খেতিও কৰে। এইদৰে বিশ্লেষণত সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন শ্ৰেণী পোৱা গৈছে। স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ-অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক আৰু মাটি বন্ধকৰ অৱস্থা নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে।

ভেন ডায়েগ্রাম

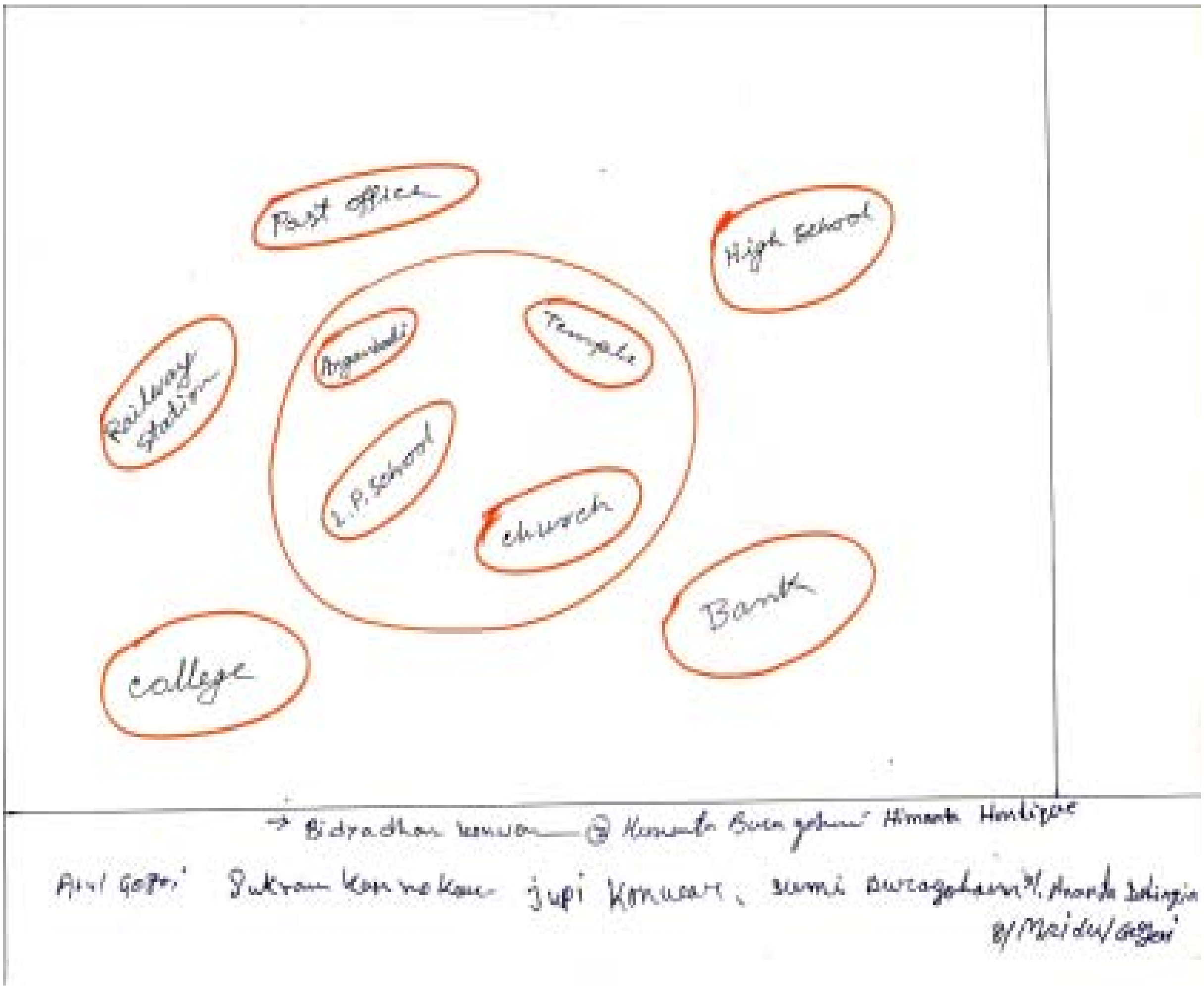
Post office
High school
Railway station
Temple
L.P. School
church
Bank
college

চাপাট্টি ডায়েগ্রাম

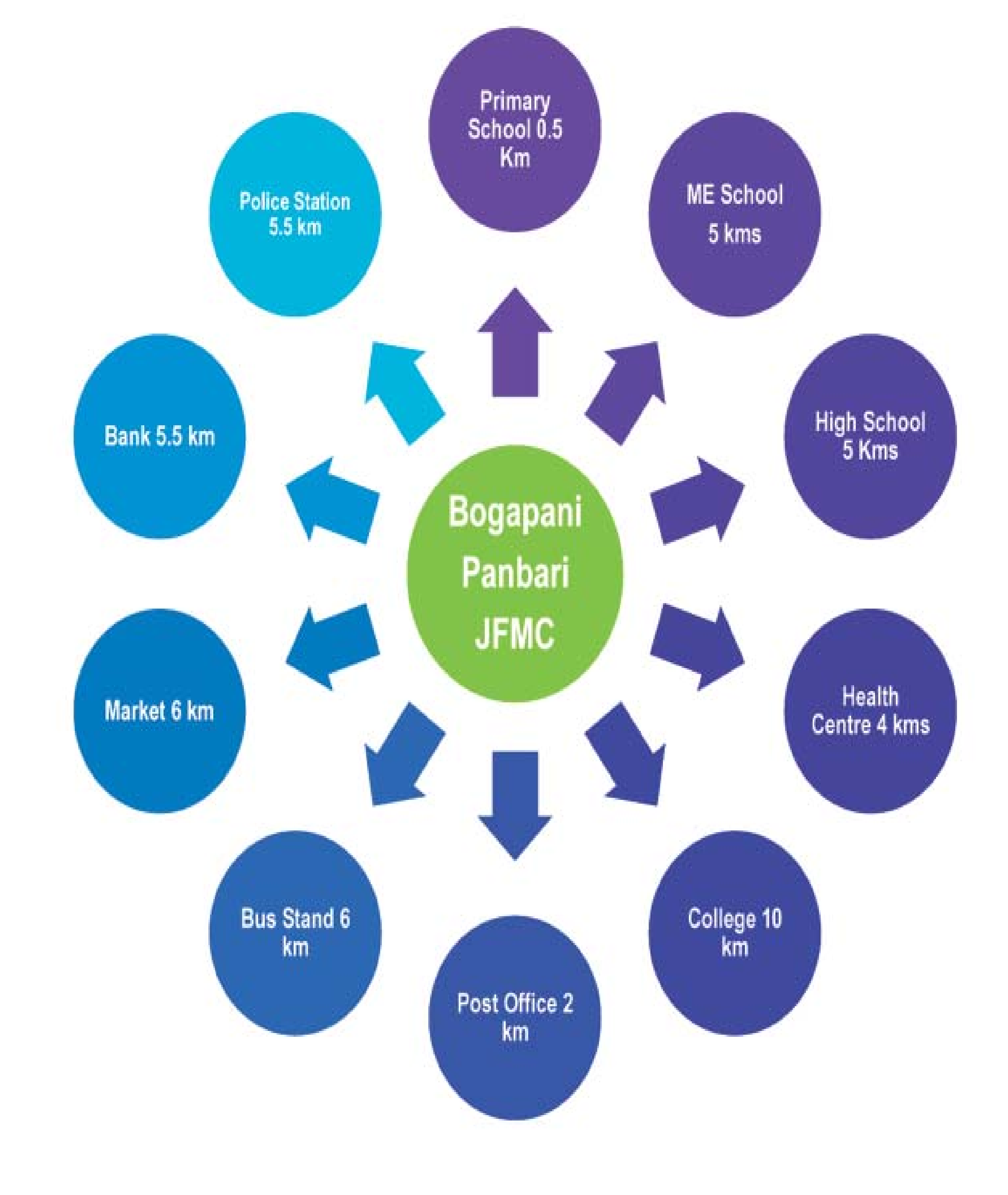
Primary School 0.5 Km
ME School 5 kms
High School 5 Kms
Health Centre 4 kms
College 10 km
Post Office 2 km
Bus Stand 6 km
Market 6 km
Bank 5.5 km
Police Station 5.5 km
Bogapani Panbari JFMC

বগাপানী পাণবাৰীৰ কাৰণে প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ মেট্ৰিক্স

Entry Point Activity	Sanitation (A)	Drinking Water (B)	Solar Street Light (C)	Road (D)	L.P.G. (E)		Marks	Position
Sanitation (A)	A	A	A	A	A		5	1st
Drinking Water (B)	X	B	B	B	B.		4	2nd
Solar Street Light (C)	X	X	C	C	C		3	3rd
Road (D)	X	X	X	D	D		2	4th
L.P.G. (E)	X	X	X	X	E		1	5th

AN/Gogoi → Bidra chan Konwar — @ Hemanta Buragohain · Hemanta Hendique
Buk ram Konwar · Jupi Konwar · Sumi Buragohain · Ananta Dihingia
of Mridul Gogoi

বগাপানী পাণবাৰীৰ কাৰণে জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ মেট্ৰিক্স

Potential Livilihood Activity	Live Stock (A)	Electrician (B)	Nighting & Cutting (C)	Weaving (D)	Food Processing (E)		Marks	Position
Live Stock (A)	A	A	A	A	A		5	1st
Electerician (B)	X	B	B	B	B		4	2nd
Nighting & Cutting (C)	Y	Y	C	C	C		3	3rd
Weaving (D)	Y	Y	Y	D	D		2	4th
Food Processing (E)	Y	Y	Y	Y	E		1	5th

An/Gogoi → Bidya dhar konwar ② Hemanta Buragohain. Himanta Handique
Sukram kon me kau. jupi Konwar sumi Buragohain. Ananta Dihingia
&/ Midul Gogoi

পৰিশিষ্ট- 3

আলোকচিত্ৰ

পি আৰ এ কাৰ্যসূচীত উপস্থিত থকা জে এফ এম চি-ৰ সদস্যসকল

Signature of Participant :—

1. Hemanta Buragohain, President, Pentoni Bogapani JFMC
2. শ্ৰী [illegible]
3. Shree Kumud Konwar
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. Gahin Handique
8. Biswajit Buragohain
9. RAJU GOGOI
10. [illegible]
11. Raghir Dowra
12. Mairam Gowr
13. [illegible]
14. শ্ৰী [illegible]
15. Bala bhadra Konwar
16. Tapan Konwar
17. Durga Ghosh
18. Shri Balo [illegible]
19. Shri Biswanath Ghosh
20. Shri Sikumar
21. Shri Raj Ghosh
22. Shri Dipok Boske
23. [illegible] Handique
24. শ্ৰী [illegible]
25. Bahl [illegible]
26. শ্ৰী [illegible]
27. শ্ৰী [illegible]
28. শ্ৰী [illegible]
29. Usmia Gud
30. Tinku murma
31. [illegible]
32. Jupt Konwar
33. Sumi Buragohain
34. Ajita Konwar
35. Lukumoni Konwar
36. Rimpi Konwar
37. Mridul Gogoi
38. Ananta Dihingia
39. Rabin Gowar
40. Dayo Raidingia (Kathab)
41. Himala Handique
42. Dulu Bura Gohain
43. Jayanta Das (Bogapani)
44. [illegible]
45. Sunita Murmu
46. Fulmoni Nag
47. Fukwmoni Nag
48. Mina Munda
49. Moni Boraik
50. Santi Orea
51. Salma Murmu
52. Durlari "
53. Munu Orea
54. [illegible]
55. Manju [illegible]
56. Sri Jadav Changmai
57. Montu Majhi
58. Duyu Boske
59. [illegible]
60. শ্ৰী [illegible]
61. শ্ৰী [illegible]
62. Bidya dhar Konwar

পৰিশিষ্ট - ৪ (তথ্য-১)

তালিকা-১ ঃ গাঁৱৰ প্ৰাথমিক তথ্য

তালিকা ঃ ২.১ বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওসমূহৰ সংক্ষিপ্তসাৰ

ক্ৰঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	বগাপানী	৭৭	৪১৩	২০৩	২১০
২	পাণবাৰী	৭৬	৪১২	২০১	২১১
	মুঠ	১৫৩	৮২৫	৪০৪	৪২১

তালিকা-২ ঃ জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অনুসূচিত জাতি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ- সকলো শ্ৰেণী
		পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
বগাপানী	৭৭	৪	৩	৭	৭	১৯০	১৯৭	২	৩	৪১৩
পাণবাৰী	৭৬	৩	৪	৪	৪	১৮৯	২০৬	১	১	৪১২

তালিকা- ৩ ঃ জে এফ এম চিৰ ভূমি মালিকানাৰ ভিত্তিত কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি মালিকানা অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণীৰ ধৰণ				মুঠ
		ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক পৰিয়াল	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	বগাপানী		২	৬	৫৮	৬৬
২	পাণবাৰী		৫	১০	৬২	৭৬
	মুঠ		৭	১৬	১৩০	১১৬

তালিকা- ৪ ঃ পশুধনৰ সংখ্যা

গাঁওভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা বা প্ৰকাৰ								
জে এফ এম চি	গাই	ম'হ	ছাগলী	কুকুৰা/হাঁহ	ষাঁড়/বলধ	উট	গাহৰি	মুঠ
বগাপানী পাণবাৰী	৭১	১৫	৩৭	৪১১	৬৫	নাই	১৩০	৭২৯

তালিকা- ৫ ঃ গাঁও ভিত্তিক আন্তঃগাঁথনি

শিৰোনাম	বৰ্ণনা	অতিৰিক্ত তথ্য
প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চি	সভাপতি ঃ হেমন্ত বুঢ়াগোঁহাই (৯৯৫৪১৮০৭৬৯) সদস্য সচিব ঃ অৰুণ হাজৰিকা
গঠনৰ বছৰ	জুন, ২০১৫-১৬	বন বিভাগ আৰু গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা গঠন কৰা হয়
সংমণ্ডল	ডিগবৈ বন সংমণ্ডল	বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ পৰা চাৰি কিঃ মিঃ
আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	ডিগবৈ	বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ পৰা চাৰি কিঃ মিঃ
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	১১	পুৰুষ-৭, মহিলা-৪
জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত ক্লাষ্টাৰ/গাঁও	১	বগাপানী আৰু পাণবাৰী
পৰিয়ালৰ মুঠ সংখ্যা	১৫৩	
সম্প্ৰদায়	আহোম, আদিবাসী, সোণোৱাল, কছাৰী, চিংফৌ	
নিকটৱৰ্তী প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	এখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়; পাণবাৰী প্ৰাথমিক বিঃ (০ কিঃ মিঃ)	০ কিলোমিটাৰ
অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	২টা	০ কিলোমিটাৰ
গীৰ্জা, নামঘৰ, মন্দিৰ	এটা শিৱ মন্দিৰ, পাঁচটা নামঘৰ দুটা গীৰ্জা	০ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয়	ডিগবৈ হাইস্কুল (২.৫ কিলোমিটাৰ) বাপাপুং এম ই আৰু হাইস্কুল (১.৫ কিলোমিটাৰ)	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী হাইস্কুল	ডিগবৈ হাইস্কুল	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী মহাবিদ্যালয়	ডিগবৈ মহাবিদ্যালয় ডিগবৈ ছোৱালী মহাবিদ্যালয় (৭)	জে এফ এম চিৰ পৰা ৭ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী হাস্পতাল	উপকেন্দ্ৰ (এক কিলোমিটাৰ) ডিগবৈ অসামৰিক চিকিৎসালয়	জে এফ এম চিৰ পৰা ...... কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী আৰক্ষী থানা	ডিগবৈ	জে এফ এম চিৰ পৰা ৫ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী ডাকঘৰ	ডিগবৈ	জে এফ এম চিৰ পৰা ২ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী বজাৰ	ডিগবৈ	জে এফ এম চিৰ পৰা ২ কিলোমিটাৰ
যাবপৰা পথ	দুটা, ডিগবৈ, বগাপানী চাহ বাগানেৰে	জে এফ এম চিৰ পৰা ৩ কিলোমিটাৰ

তালিকা- ৬ ঃ জে এফ এম চিৰ কৃষিজাত শস্য

	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালিধান, চাইনিজ ধান	৩০.৫	প্ৰযোজ্য নহয়	-
ৰবি	সৰিয়হ, শাক-পাচলি	ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে	প্ৰযোজ্য নহয়	-

তালিকা- ৭ ঃ জে এফ এম চিৰ শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইন্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্ৰতি হেক্টৰ/কুইন্টল) আনুমানিক	শস্যৰ অন্তৰ্গত আনুমানিক এলেকা (হেঃ)
ধান	৬৮৪	৪৯	২২.৪২	৩০.৫
ৰবৰ	৮০	১৫	৪.৯৮	১৬.০৫
পাচলি	২৮৮	৫৩	২২.৩২	১২.৯

তালিকা- ৮ ঃ জে এফ এম চিৰ পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা (জন্তু)

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	✓	—	—
গছৰ পৰা খাদ্য	—	—	✓
ঘাঁহ	✓	—	—
সেউজীয়া খাদ্য	—	✓	—
বনাঞ্চলত চাৰণ	✓	—	—

তালিকা- ৯ ঃ জে এফ এম চিত বজাৰৰ অৱস্থিতি

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থিতি	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	বগাপানী	২
সাপ্তাহিক বজাৰ	ডিগবৈ	৪
প্ৰধান বজাৰ	ডিগবৈ	৪
বন সমবায় বজাৰ	প্ৰযোজ্য নহয়	
টেণ্ডুপাট্টা	প্ৰযোজ্য নহয়	
মাছৰ বজাৰ	ডিগবৈ	৪
ঔষধি উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	প্ৰযোজ্য নহয়	
বন সমবায় ঔষধি উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	প্ৰযোজ্য নহয়	

তালিকা- ১০ ঃ জলসম্পদৰ সুবিধা

পানীৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা	ব্যৱহাৰ
পানী সংগ্ৰহ ব্যৱস্থা	নাই		
হেণ্ডপাম্প	১৩০	বছৰজুৰি	খোৱাৰ বাবে
নদী	১		
কুঁৱা	৪	ঋতুকালীন	ধোৱামেলা আৰু বাগিচাৰ বাবে

তালিকা- ১১ ঃ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	১২৭	১২	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন ষ্টোভ	১২৭	৪	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ /জৈৱ গেছ	প্ৰযোজ্য নহয়			
ৰন্ধন গেছ	২৬	৩	বজাৰ	গৌণ
বৈদ্যুতিক হিটাৰ	প্ৰযোজ্য নহয়			

অতিৰিক্ত তালিকা ঃ তালিকা-১২ ঃআয় বিতৰণ

তালিকা-১২ ঃ পৰিয়ালসমূহৰ আয় বিতৰণ

প্ৰকাৰ		প্ৰত্যেক প্ৰকাৰত পৰিয়ালৰ সংখ্যা
বি পি এল	২৫০০০ৰ তলত	৪৩
এ পি এল	২৫০০০-৫০০০০	৫০
	৫০০০০ৰ ওপৰত	২৩

তালিকা-১৩ ঃ শিক্ষা অৱস্থা

শিক্ষাৰ পৰ্যায়	গাঁৱসমূহৰ নাম		
	বালিজান	কেন্দুগুৰি	
অশিক্ষিত	৯৫	৪৫	
I-IV	১৬৭	১৮৮	
VIII-X	১৩২	১৭৫	
XI-XII	১০	৮	
স্নাতক	—	৫	
স্নাতকোত্তৰ	—	—	
মুঠ	৪০৪	৪২১	

নথি-২

জীৱিকাৰ সুযোগৰ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা ঃ ১৪- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

বাধা-বিপত্তি	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন / সংগ্ৰহ	■ চাহ খেতিৰ ফলত ধাননি পথাৰৰ অৱক্ষয় ■ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰতি অনীহা ■ অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা ■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ■ বজাৰৰ চাহিদাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত নোহোৱা	■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যৱহাৰেৰে পোনপটীয়াভাৱে উৎপাদন বৃদ্ধি কৰা। ■ অধিক উৎপাদনশীল বীজ কৰ্মসূচীৰ ব্যৱহাৰ	■ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰশিক্ষণ ■ আধুনিক বীজ, যন্ত্ৰপাতি আদি প্ৰয়োগ সন্দৰ্ভত প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান ■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি ক্ৰয়ৰ বাবে ঋণৰ সুবিধা প্ৰদান
ভঁৰাল আৰু সংসাধন	■ সমূহীয়া গুদাম বা ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ■ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ (ক'ল্ডষ্ট'ৰেজ) ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।	■ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি সংৰক্ষিত ৰখাৰ সহায়ক।	
বিপণন	■ উৎপাদিত সামগ্ৰী কঢ়িয়াই লৈ যাবলৈ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ কম আৰু মধ্যভোগীৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰতা। ■ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	■ কৃষকসকলৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ওচৰৰ বজাৰলৈ কঢ়িয়াই নিয়াৰ ক্ষেত্ৰত ভাল পৰিবহণ ব্যৱস্থাই সহায় কৰিব। ■ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ■ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান।	■ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ বৈঠক।

তালিকা- ১৩ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	▪ প্ৰযোজ্য নহয়		
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	▪ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ▪ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্যও পৰ্যাপ্ত নহয়।	▪ পশুধনৰ দ্ৰুততৰ বৃদ্ধি ▪ পশু প্ৰজনন-পালনৰ জৰিয়তে অধিকতৰ উপাৰ্জন	
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	▪ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ▪ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	▪ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ▪ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ▪ উপাৰ্জনৰ উদ্দেশ্যে পশুপালনত উৎসাহ প্ৰদান	
গাখীৰ উৎপাদন	▪ পশু খাদ্যৰ কম পৰ্যাপ্ততা ▪ গাখীৰ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে পশুপালন সম্পৰ্কীয় বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ	▪ দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ উচ্চ চাহিদা ▪ 'মিল্ক বুষ্টাৰ, মিল্ক প্লাছ আদিৰ দৰে পৰ্যাপ্ত বিকল্প ব্যৱস্থাৰে এলেকাটোত গাখীৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰাৰ সহায় কৰিব পাৰে।	
গাখীৰৰ বজাৰ	▪ গাখীৰৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া সংযোগ কম ▪ গাখীৰৰ পৰা উৎপাদিত বিভিন্ন প্ৰকাৰ সামগ্ৰীৰ বজাৰত থকা চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ	▪ বজাৰত গাখীৰৰ বিপুল চাহিদা থকা কোকৰাঝাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিম বংগ ৰাজ্য জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত	

তালিকা- ১৪ ঃ এন ডব্লিউ এফ পি

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	■ এন ডব্লিউ এফ পি কম পৰ্যাপ্ততা	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা পতিত মাটি	■ খাদ্যৰ বাবে উদ্ভিদ, ভেষজ উদ্ভিদ আদি ৰোপণ
অস্থিতিশীল সংগ্ৰহ	প্ৰযোজ্য নহয়	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা পতিত মাটি	—
কম মূল্যৰ হাৰ	প্ৰযোজ্য নহয়		—
মূল্য সংযোজন	■ সংসাধন গোট নাই ■ প্ৰয়োজনীয় সম্পদ পৰ্যাপ্ত নহয় ■ কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ	—	—

তালিকা- ১৫ ঃ বিশেষীকৃত দক্ষতা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঢুকি পাব পৰা স্থানত কেঁচামাল পৰ্যাপ্ত নহয় ■ ভঁৰাল বা গুদামৰ ব্যৱস্থা নাই।	■ কেঁচা মাল মজুত ৰখাৰ বাবে উমৈহতীয়া স্থানৰ ব্যৱস্থা ■ বাণিজ্যিকীকৰণ সবল কৰা	■ কেঁচা মালৰ ভঁৰাল স্থাপন
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ ■ উচ্চমানৰ সামগ্ৰীৰ নাটনি ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা। আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ নকৰা। ■ টি কিউ এম প্ৰযুক্তিৰ অভাৱ ■ উৎপাদন উন্নয়নৰ উদ্ভাৱনৰ অভাৱ	■ উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি কৰা ■ মানৱ শক্তিৰ সৰ্বাধিক ব্যৱহাৰ ■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ ■ মেলা/আলোচনাচক্ৰ/প্ৰদৰ্শনীত অন্যান্য হস্তশিল্পীৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সৈতে তুলনা কৰি সামগ্ৰীৰ গুণগত মান আৰু ডিজাইন উন্নত কৰা	■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বিপণনৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ হস্তনিৰ্মীত সামগ্ৰীৰ বাবে উপযুক্ত বজাৰ নাই ■ মূল্য নীতি নাই ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাবে উন্নততৰ মূল্য ■ বজাৰ সম্প্ৰসাৰণ	■ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ মাজত সংযোগ স্থাপন ■ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনাচক্ৰ-প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণৰ বাবে বিপণন ব্যৱস্থা ■ সামগ্ৰীৰ কেটেলগৰ বাবে বজাৰ উপদেষ্টাৰে সম্পৰ্কেৰে হস্তক্ষেপ

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণৰ সুবিধা	■ বেংক বা ডাকঘৰৰ ছেভিং বেংকৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ বেংক আৰু চৰকাৰৰ উন্নয়নমূলক আঁচনি সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ		■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, ম্যাদী ঋণ, কাৰ্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বহুমুখীকৰণ	■ কোনো উৎপাদন বহুমুখীকৰণ বা নতুন উৎপাদন উন্নয়ন নাই ■ উৎপাদন বহুমুখীকৰণ ধাৰণাৰ অভাৱ	■ চাহিদা নিৰ্ভৰ উৎপাদন উন্নয়ন, আধুনিক বজাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসাৰে	■ নতুন উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদনমুখীকৰণৰ বাবে দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	■ নাই	■ নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	
সুতৰ হাৰ	■ ব্যক্তিগত ঋণ দাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য	■ ৰাজসাহায্যমূলক ঋণৰ ব্যৱস্থা	
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ দায়িত্ব লোৱাত ভয় ■ নথিকৰণ সম্পৰ্কে ধাৰণা নাই	■ উদ্যমিতামূলক বিষয় আৰম্ভ	■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, টাৰ্ম লোণ, কাৰ্যকৰী মূলধনৰ ব্যৱস্থা
বন্ধকৰ অসুবিধা	■ বন্ধকত ৰখা সম্পত্তিৰ উপযুক্ত নথিকৰণৰ অভাৱ।	■ এলেকাত নথিকৰণ সম্পৰ্কে উপযুক্ত সজাগতা	

অনুমোদিত কৰা হ'ল,

Divisional Forest Officer
Digboi Division, Digboi
Tinsukia, Assam